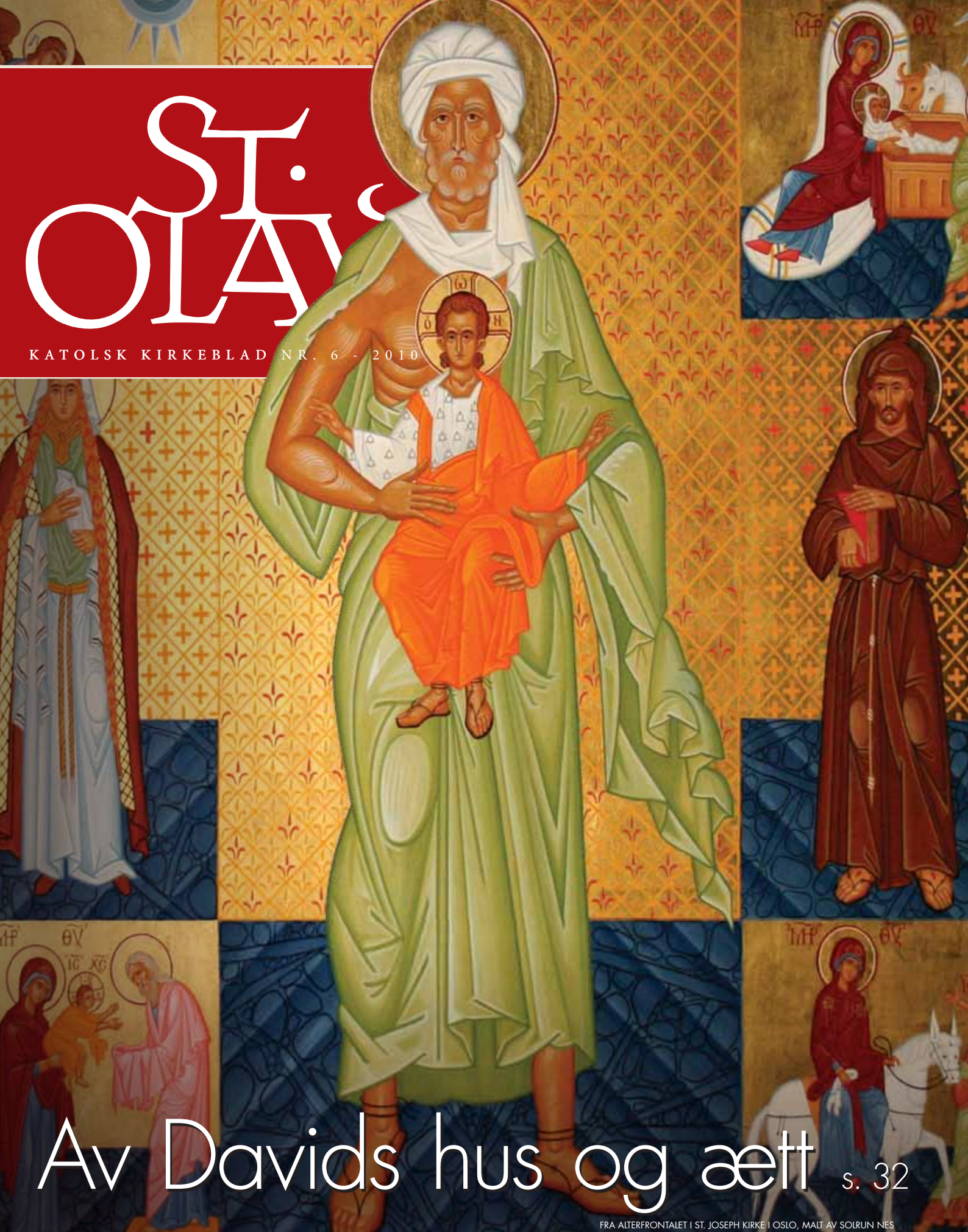

ST. OLA

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 6 - 2010

Av Davids hus og ætt s. 32

FRA ALTERFRONTALET I ST. JOSEPH KIRKE I OSLO, MALT AV SOLRUN NES

- Guds arkitekt s. 4
- Kom, Herre s. 8
- Katolsk legeförening s. 10

- Bispesynode med blodig etterspill s. 24
- Søsterlandskap i forandring s. 30
- Adventsaksjon for Haiti s. 38

Liturgisk kalender 2011 s. 19

Da alt ble forandret

En av mine yndlingstekster er en fotnote.

Det er konsilfedrene i Kalkedons fotnote til den nikenske trosbekjennelsen. Året er 451. Et tidligere konsil hadde slått fast at man ikke skulle gjøre endringer i trosbekjennelsen, men det var et prekært behov for å presisere hva ett av punktene betød, nemlig det om inkarnasjonen. Så fedrene ble enige om sin fotnote, Kalkedons kristologiske formulering, og den begynner slik: «Vi erkjenner den éne og samme Kristus, Sønn, Herre, enbåren, som erkjennes i to naturer, uten sammenblanding og uforvandlet, uoppdelt og uten atskillelse. Naturenes forskjell blir ikke opphevet ved foreningen ...» Teksten fortsetter med enda et par spesifikt teologiske termer, og den er blitt beskyldt for å være tørr og teknisk. Jeg synes ikke det. Og betydningen er klar: En og samme person, Jesus Kristus, er fullt ut Gud og fullt ut menneske. Han som er Guds ord fra evighet, er også Marias sønn født inn i tiden.

Med andre ord: Gud ble ikke mindre Gud av å bli menneske. Og mennesket Jesus Kristus var ikke mindre menneske fordi om han også var Gud.

Om vi tenker etter, og frir oss fra generasjoner av kristen forkynnelse som sier at slik var det jo, er dette naturligvis helt kontrainuitivt. Den tidlige kirke slet da også med å holde sammen de tre kjernesannhetene om Kristus: at han var menneske, Gud og én. Det var nok av grupper som havnet ved og over grensen til heresi, og teologiske skoler som stadig risikerte å avsvette det ene eller det andre: Enten ble Jesu menneskelighet borte bak hans guddom, eller det motsatte var tilfelle. Og om man klarte å få med seg begge, satt man gjerne uten et tilfredsstillende uttrykk for hans enhet.

Den skarpskodde kristendomskritikeren Kelsos i det annet århundre hadde hele samtidens filosofiske korrekthet på sin side da han slo fast at

inkarnasjonen rett og slett stred mot Guds vesen og derfor ikke kunne ha funnet sted. Gud var jo uforanderlig, uendelig opphøyet og selvtilstrekkelig. Kelsos' satire over en slik absurditet er bitende: «Hva er hensikten med en slik nedstigning fra Guds side? Var det for å finne ut hva som foregikk blant menneskene? Vet ikke Gud alt?»

Inkarnasjonen sier mye om Gud. Men den sier også noe om mennesket. Det var ingenting i mennesket som gjorde at Gud ikke kunne bli en av oss. I en tid hvor menneskeverdet er under stadig sterkere press, er dette viktig å huske. Det er slik at menneskets verdighet på utsatte stadier i livet ikke er lett å se. Det har så små ytre uttrykk. Noen ganger er det kanskje like kontrainuitivt som inkarnasjonen selv? Det er også slik at vår egen eller andres oppførsel ikke alltid vitner om den verdigheten troen sier oss at vi har.

I en preken i Santiago de Compostela i november sa paven: «Man kan ikke dyrke Gud uten å beskytte mennesket, som er hans barn, og man tjener ikke mennesket uten å spørre seg hvem som er dets Far og svare på spørsmålet etter ham.»

Under årets løp bøyer vi hodet til «han er blitt kjød...» i trosbekjennelsen. Til jul og 25. mars kneler vi ned. Det er en anerkjennelse av det ufattelig store vi bekjenner – en storhet vi lett kan glemme fordi vi har hørt det så mange ganger før. Når vi kneler, kan vi også gjøre det som en bekjennelse av vår egen og våre medmenneskers verdighet og av at vi er rede til å ta imot den av Hans hånd som faktisk ble kjød – tross alt.

Heidi H. Øyma

Tillat meg et uhøytidelig postscriptum. Jeg ba en liturgisk detektiv sjekke hvor kneleskikken kommer fra. Han kunne rapportere at den sannsynligvis stammer fra 1000-tallet, men at den så sent som ca. 1400 omtales som noe nytt enkelte

steder. I 1580 sendte Jens Nielsøn, luthersk biskop av Oslo og Hamar, et brev til Sjællands biskop (den ledende dansk-norske biskopen etter reformasjonen) om en rekke liturgiske spørsmål, deriblant knelesaken. Svaret var at man skulle forsøke å få folket til å stå, for «når de ligger ned, da tier de gjerne og synger ikke». Aner vi konturene av en blivende kulturkløft? Katolikker kneler mest, mens protestanter synger best?

Liturgidetektiven fant også en svensk oppbyggelsesbok fra 1400-tallet (den bygger på en tilsvarende tysk fra århundret før). Denne foreskriver kneling under inkarnasjonsordene og sier at «Da skal du falle på kne, og av hele ditt hjerte takke Gud». Boken fortsetter med et advarende eksempel: «Det skjedde i et kloster at en munk sto i koret under sangen *ex Maria virgine* \Et homo factus est, og han hverken knelte eller neide mot alteret. Da kom Djevelen og ga ham et stort slag på halsen så han styrtet frem og stupte i bakken.» Og Djevelen presterete følgende irettesettelse: «Skal du ikke neie eller takke Gud for at han for din skyld ville bli menneske? Hadde han gjort så mye for min skyld, da skulle jeg gjerne ha neid og takket ham alle tider.» Ord til ettertanke – tross suspekt opphav.

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, - 2009).

Utgiv av:
Norsk Katolsk Bisperåd
Nr. 6. 2010, årgang 122 – ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 68 56 04

Adresse:
Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01 E-post: kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktør: Heidi H. Øyma (HHØ)

Redaksjon:
Kristine Dingstad (KD), Sr. Anne Bente Hadland OP (ABH),
P. Per Einar Ødden (PEO)

Fast medarbeider:
Gunnar Wicklund Hansen (GWH)

Nord-Norge-kontakt: Stiftskontoret tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:
Stiftskontoret tlf.: 73 52 77 05, faks: 73 52 87 90

Grafisk utforming: Peter Bjerke

Trykk: JMS Mediasystem **Opplag:** 39 750

Redaksjonsslutt: 18.11. **Deadline for neste nr er 20.01.**

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Gaver til St. Olav kirkeblad fra utlandet:
Sparebanken Pluss, Postboks 200, 4662 Kristiansand
BIC/SWIFT: PLUSNO22 IBAN: NO43 3000 2275 321

Vellykket jubileumsfeiring – St. Theresia menighet 75 år

Av Georg Fr. Rieber-Mohn

Dagene 2. og 3. oktober feiret den katolske menigheten på Hønefoss 75 år. Menigheten ble etablert i 1935, omtrent samtidig med at St. Franciskus Xaveriussøstrene startet sykehusdrift, i første omgang med ca. 25 sengeplasser.

Begge etableringene var initiert av biskop Mangers, den gang med den korrekte tittel Apostolisk vikar.

Historisk riss

Kirken var en ominnredet gammel låve eller vognskjul, og den første prestegården visstnok et tidligere grisehus. Men Kristus ble jo også født under kummerlige, landlige forhold ... Og fra et fåtall medlemmer vokste menigheten jevnt og trutt. Den første sognepresten var den polske pater Bzdyl. Andre prester som har virket i lengre tid, er patrene Rommelse, Boekema og Le Thien Vinh. Dagens sogneprest og en drivende kraft bak jubileumsfeiringen er Pawel Wiech. Ellers nevnes at pater Ivens virket som sogneprest noen få år på midten av 50-tallet og var medvirkende til at menigheten kunne innvie en ny kirke i 1955.

St. Franciskusøstrene og deres sykehusdrift har i høy grad bidratt til den gode anseelse den katolske kirke har hatt på Ringerike. Mange i lokalmiljøet har opplevd deres vennlighet og varme og den effektive behandlingen sykehuset ga. Dessverre måtte den katolske driften etter hvert opphøre – på Hønefoss som andre steder i landet. Men søstre ble igjen til de siste forlot oss i 1998. I 2003 lyktes det imidlertid pastor Vinh å få vietnamesiske nonner hit, og de er nå vel etablert.

Under messen kunne biskopen overreke menigheten en pavelig velsignelse.

Dette var en særdeles forkortet versjon av menighetens historie. Interesserte henvises til jubileumsheftet som ble utgitt i forbindelse med feiringen i begynnelsen av oktober.

Jubileet

Feiringen startet allerede lørdag 2. oktober med morgenmesse kl. 8. Etter messen var det foredrag av priorinne på Katarinahjemmet, sr. Anne Bente Hadland. Tittelen var «Om å være kirke». Det var en lærd og inspirerende fremstilling av Kirkens vesen, der legfolk utgjør en vital del. Menighetens vernehelgen – Den hellige Thérèse av Lisieux – ble også viet fortjente oppmerksomhet. Etter foredraget var det spørsmål og samtale med tilhørende frokost. Det ble en oppbyggelig start på dagen.

Den store feiringen fant sted søndag 3. oktober, som for øvrig tidligere var viet vår lille, store vernehelgen. Den begynte med en etter våre forhold storslagen messe ledet av biskop Eidsvig, som holdt en preken med til dels humoristiske visitter til menighetens historie. Med seg i messen hadde han flere koncelebranter. Foruten sogneprest Wiech og hans medbror pater Kotowski, som også bor i picpuspatrenes hus på Hønefoss, deltok sogneprest Jo Neve fra Asker og Bærum, p. Amando Alfaro, som er sjelesørger

Fra festen i menighetslokalet.

for filippinerne, og p. Le Thien Vinh, den forrige sognepresten i St. Theresia. Det ble en usedvanlig vakker messe, ikke minst fordi vi hadde en fremragende organist til vårt gamle og noe haltende orgel, sr. Faustyna Walczak fra Elisabethsøstrene, og to ypperlige kor – et filippinsk med gitarakkompagnement og et polsk – som begge hevet messens estetiske nivå til høyder ringeriksfolket sjelden opplever.

Etter messen var det en festlig sammenkomst i menighetslokalet med innbudte gjester, taler, gaveoverrekkelser og velsmakende mat med ditto drikke, med og uten alkohol. Det ble høy stemning. Spesielt må nevnes de fire gjestene som kom fra vår tyske vennskapsmenighet i Glinde, nær Hamburg. Med denne menigheten har vi hatt en langvarig og god forbindelse.

Hellig arkitektur – en hellig arkitekt?

Av p. Per Einar Odden

Den 7. november 2010 vigslet pave Benedikt XVI basilikaen *La Sagrada Familia* i Barcelona, et av kristenhetens mest storsluge og særegne byggverk.

Kirken er ikke en katedral, slik som mange tror, men ved vigslingen ga paven den rang av *Basilica minor* (mindre basilika), en ære som blir en rekke større kirker til del.

Kirken er langt fra ferdig – rundt en tredjedel av byggingen gjenstår. Grunnsteinsnedleggelsen skjedde i 1882, og først 128 år senere ble kirken vigslet. Til sammenligning tok byggingen av Peterskirken 120 år. Etter planen vil det ta enda 15 år før *La Sagrada Familia* er fullført, men ingenting er sikkert. Kirkens arkitekt pleide å si det slik: «Min oppdrags-giver har ingen hast.»

Den neste store seremonien i *La Sagrada Familia* kan bli saligkåringen av nettopp denne arkitekten, «Guds arkitekt» og Barcelonas store sønn Antoni Gaudí y Cornet (1852-1926). Tidlig begynte mange katolikker å betrakte Gaudí ikke bare som en fremragende arkitekt, men også som en eksemplarisk kristen. Allerede i 1992 grunnla flere arkitekter en forening for saligkåring av Gaudí, og erkebiskopen av Barcelona ga i 1998 sin tilslutning til at forberedelsene kunne starte.

Prosessen ble åpnet på bispedømmenivå i april 2000, og i 2003 ble saken oversendt til Roma. Flere angive-

lige mirakler på hans forbønn blir nå undersøkt med tanke på å sende dokumentasjonen over til Vatikanets organer.

Men er det noe som tyder på at denne geniale, men høyst eksentriske mannen virkelig var en helgen?

Geni eller gal

Antoni Plàcid Guillermo Gaudí y Cornet ble født den 25. juni 1852 i Reus ikke langt fra Tarragona i det sørlige Katalonia. Sytten år gammel dro han til Barcelona og begynte å studere arkitektur. Da han ble uteksaminert ved instituttet, skal direktøren ha uttalt at man i Gaudí hadde å gjøre med enten et geni eller en gal mann. Han skulle ikke bli den siste som uttrykte den oppfatningen.

I begynnelsen av sitt liv som arkitekt levde Gaudí et bohémiliv, men han forble tro mot sitt folkelige opphav og sympatiserte med den utopiske

sosialismen. Dette fikk utslag i hans utkast til et kompleks med arbeiderboliger. Senere skulle han søke kristne svar på de sosiale spørsmål. Som arkitekt fikk han nærmest ingen offentlig anerkjennelse, så det var i stedet private mesener som ga ham oppdrag. Slik oppsto berømte bygg som *Casa Vicens* i maurisk stil, herskaps-huset *El Capricho* eller *Palacio Güell*.

Kronen på verket

Men kronen på hans livsverk skulle bli kirken *La Sagrada Familia*. Initiativtakeren til kirken var den hellige ordensgrunnleggeren Josef Manyanet y Vives (1833–1901). Den katolske kirkens arkitekt ble satt til å lede byggearbeidene, og grunnsteinen ble lagt ned i 1882. Ett år senere døde imidlertid arkitekten, og den unge og lovende Antoni Gaudí overtok – han var da bare 31 år gammel. Han kastet rundt på mange av de opprinnelige planene for kirken og arbeidet

Foto: Offena Incompleta de la CF

Foto: Wikimedia Commons

Fødselsfasaden om natten, 2006

Foto: Wikimedia Commons

Ett av de få bildene som finnes av Gaudí, fra 1878

temmelig utradisjonelt. Han valgte å forholde seg til skisser og modeller fremfor nøyaktige tegninger og foretrakk å arbeide på stedet for å følge byggeprosessen.

La Sagrada Familia skulle bygges som en «soningskirke» (Temple

Kirken var etter hvert blitt mye mer for ham enn et oppdrag blant mange andre, den ble hans misjon og pasjon, en lovsang til Gud hugget i stein.

Expiatori) og utelukkende finansieres gjennom donasjoner. Til slutt gikk arkitekten selv med hatten gjennom gatene. Da han vinteren 1914/1915 hver dag besøkte mange mennesker sammen med kirkens økonom for å be om donasjoner, slik at man kunne unngå en truende stans i byggearbeidene, pleide han å si: «Jeg er 64 år gammel. Jeg har tilbrakt nøyaktig halvparten av disse årene i kirken...

og nå er jeg dørvakten.» Voksende kostnader gjorde at ferdigstillelsen ble skjøvet stadig lenger frem i tid, men en positiv effekt av den lange byggetiden var at arkitekten stadig utviklet nye ideer. Gaudí plasserte også sin egen formue i prosjektet.

En lovsang i stein

Kirken var etter hvert blitt mye mer for ham enn et oppdrag blant mange andre, den ble hans misjon og pasjon, en lovsang til Gud hugget i stein. Etter hvert som Gaudí ble eldre, ble han også en mer og mer engasjert katolikk, for arbeidet med La Sagrada Familia intensiverte hans

dype religiøsitet. For ham gikk arkitektur og religion opp i en høyere enhet. Han brukte mer og mer tid på kirken, og etter 1904 tok han ikke på seg andre oppgaver. Han bodde etter hvert på byggeplassen, og i sin alderdom viet han seg fullstendig til «sin» kirke i mystisk ensomhet. Den store krypten ble ferdigstilt mens Gaudí levde, og der ble det feiret messer for sognet, som ble grunnlagt i 1909.

Gaudí's liv ble mer og mer asketisk, spesielt de siste 25 årene. Det var ikke lenger livet til en karrieremann, som det hadde vært tidligere. Han brydde seg mindre og mindre om sin påkledning, sine måltider og sin tid for hvile. Han reduserte alt til det som var nødvendig for å overleve. Hver dag gikk han til messe og mottok kommunionen, og hver dag besøkte han også det utstilte sakramentet. Han gikk ikke glipp av noen av de store kollektive religiøse feiringene i byen eller i kirken, og resten av tiden delte han mellom bønn og arbeid. Han hadde en stor hengivenhet til Den hellige familie, og spesielt til Den hellige Josef.

Et helt menneske

I Gaudí's liv er det umulig å løsrive de religiøse fra de arkitektoniske aspektene. Han opptrådte alltid som menneske og en Guds skapning, som en arkitekt og en kristen. Han levde ikke et dobbeltliv, men var konsekvent i sin tro. Han viste sorg over dem som ikke hadde noen tro: «Et menneske uten religion er et menneske med åndelige mangler, et lemlestet menneske.»

Da kardinal Ricardo Maria Carles åpnet Gaudí's saligkårsprosess, innerømmet han at det finnes mange meninger om byens store genis liv og livsverk. Han sa at ulike aspekter ved Gaudí's personlighet er misforstått, glemt eller vilkårlig forfalsket,

Foto: Wikimedia Commons

Kirken sett vestfra

og at han også hadde skjulte sider. En av dem var hans dype og intense åndelige liv, og kardinalen mente at hans arbeider var inspirert av hans dype tro. Han henviste til fasaden på La Sagrada Família og hevdet bestemt at uten et dypt åndelig liv og en intens tro, kunne arkitekten ikke ha skapt et slikt verk.

I sentrum for Gaudís konsept for La Sagrada Família står Kirken som Kristi mystiske legeme. Dette synliggjøres av sentraltårnet over høyalteret, som skal symbolisere Kristus. Dette tårnet er ennå ikke påbegynt, men blir med sine 170 meter 70 meter høyere enn de allerede fullførte klokketårnene. De fire tårnene på hver av de tre fasadene symboliserer de tolv apostlene som representanter for Guds folk. Fasadene selv er viet til Jesu virke: hans liv, død og oppstandelse. De siste fem av de 18 tårnene symboliserer de fire evangelistene og Jomfru Maria.

Den vanskeligste kampen

Om kvelden den 6. juni 1926 sa Gaudí til en god venn, som var prest: «Jeg er en kriger av temperament. Jeg har alltid kjempet, og jeg har alltid fått det som jeg har villet, bortsett fra i en ting, nemlig kampen mot mitt

eget temperament. Jeg har ikke vært i stand til å bekjempe det.»

Om morgenen den 7. juni 1926 kom Gaudí rett fra sitt daglige besøk i oratoriet for Den hellige Filip Neri og var på vei til byggeplassen for La Sagrada Família, da han ble overkjørt av en trikk. Ettersom han hadde skydd pressen og fullstendig hadde forsømt sitt ytre, ble han ikke gjenkjent, og i hans lommer fant man bare en håndfull rosiner og peanøtter samt en krøllete utgave av evangeliet. Han ble derfor sendt til et fattighospital. Der ble han en dag senere identifisert av en geistlig, og hans venn og næreste medarbeider sørget for at han fikk et privat rom. Men samme dag, den 10. juni 1926, døde han, nesten 74 år gammel. Tusenvis av Barcelonas innbyggere viste byens store sønn den siste ære. Regjeringen sørget for at han ble bisatt i krypten i den langt fra ferdige kirken La Sagrada Família, og pave Pius XI (1922–39) ga sin tillatelse. Antoni Gaudí fant sitt siste hvilested der hvor han hadde arbeidet de siste 43 år av sitt liv.

Foto: Wikimedia Commons

Troens portal

Foto: Wikimedia Commons

Håpets portal

Foto: Wikimedia Commons

Kjærlighetens portal

Gi en julegave til **St. Olav!**

Vi velger å fortsatt satse på **et gratisblad til alle** våre katolske husstander og andre interesserte.
Støtt oss i dette!

Vi anbefaler alle som har råd til det, å bidra med minst kr 200 i bladstøtte i året.

Gi via nett: donasjoner.no/okb
Gi via bank: 3000.22.75321

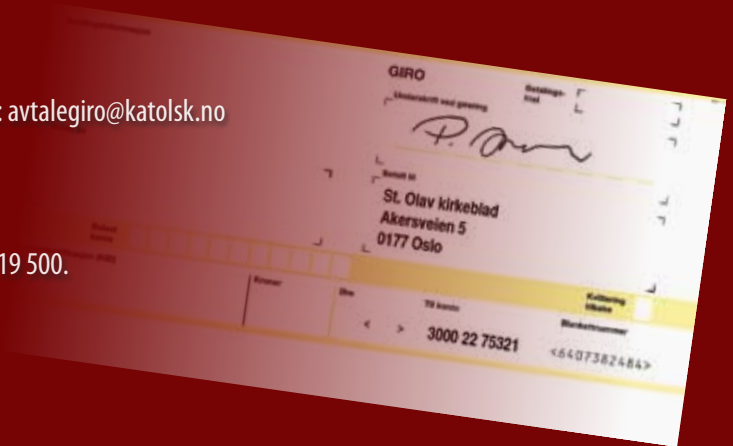
Ønsker du å få tilsendt giro i posten?

Kontakt Vidar André Eide på tlf. 23 219 510 eller via e-post: avtalegiro@katolsk.no

**Ønsker du at bidraget skal gi skattefradrag,
må det betales via skattefradragsordningen.**

Kontakt Kjell Ivar Maudal eller Vidar André Eide på tlf. 23 219 500.

Husk å melde adresseforandring til din menighet!

Vil du ha en bank som kjenner deg?

Stein Bentsen
kunderådgiver
Tlf. 38 17 37 76

Mange kjenner oss som banken for kristne organisasjoner i Norge. Det du kanskje ikke vet, er at vi også kan være din bank. Vi har lang erfaring med oppfølging av personkunder over hele landet.

Ta kontakt på telefon 38 17 35 00 eller www.sparebankenpluss.no for mer informasjon. Det er alltid hyggelig å prate med kjentfolk.

«Kom, Herre Jesus»

Skriftens bønn, Kirkens bønn og vårt hjertes bønn

Av sr. Anne Elizabeth Sweet OCSO
Tautra Mariakloster

«Kom, Herre Jesus.» Det er bønner for advent. Det er bønner som avslutter Bibelen. Det er Kirkens bønn. Det er bønner vi synger i hver messe etter forvandlingen av brød og vin. Det er ment å være bønner i våre liv.

Bønner er ikke en bønn om Herrens første komme, for det har allerede skjedd. Ja, så stort er mysteriet om at ordet har blitt kjød og én av oss, at vi knapt kan fatte det. Det er godt å grunne på denne virkeligheten med bønn og takknemlighet nå i adventstiden.

Men denne bønner fra skriften, denne Kirkens bønn, er i realiteten en bønn om Herrens andre komme, ved tidenes ende. De første kristne så denne realiteten for seg. Gjør vi det samme? Kunne vi bare ha den samme forventning og lengsel etter den som

gjennomtrenger Paulus' brev! Om vi bare med glede kunne vente på Herrens gjenkomst, i stedet for å frykte den, eller – enda verre – ikke tenke på den i det hele tatt.

Gaven som advent tilbyr oss, er tid og hjelp til å fokusere tanker og hjerte på ny. I dette er messelesningene til stor hjelp. Vi kan tenke på dem som en slags linse som hjelper oss å fokusere på de gangene Herren kommer; hans første komme i Betlehem som en av oss, at han kommer til oss her og nå, og det mest storslagne av alle: hans gjenkomst ved tidenes ende.

Bered veien

Det er med denne tanken på endetiden at advent begynner. Evangeliene for hver av de første søndagene forteller om Menneskesønnens uventede ankomst, og oppfordrer oss til å våke og være forberedt (Matteus 24,37–44, Markus 13,33–37, Lukas 21,25–28.34–36). Noen av hverdagslesningene har det samme fokus på endetiden, andre presenterer oss for både enkeltpersoner og menneskemengder som kom-

mer til Jesus for å høre hans ord eller bli helbredet. Advent inviterer oss med blant dem, mens vi åpner vårt eget hjerte for hans ord og virke.

Døperen Johannes er sentral i evangelieteksten både på andre og tredje søndag i advent. For en viktig rolle denne Herrens forløper hadde på Jesu tid! Og han har en betydelig rolle også i adventsliturgien i dag. Noen av ukedagens evangelietekster under andre og tredje adventsuke er også opptatt av Johannes. Andre evangelietekster i samme periode viser oss Jesus som en som kom for å tilgi og helbrede. Kirken ønsker at vi skal være oss bevisst at Herrens komme må forberedes. Hører vi Johannes' ord slik at de angår oss? Hvordan kan det åpnes en vei for Herren inn i vårt eget liv? Inn i familien vår? Blant naboer og kollegaer?

Den fjerde søndagen i advent fokuserer på Maria som den som på ypperste måte forberedte Herrens komme. Som vi feirer 8. desember, i festen for Den uplettede unnfangelse, berede Gud veien for at Maria kunne motta hans Ord ved å bevare henne fri fra synd helt fra hun ble unngått. I tillegg var bønn og trofast lesning og studier av skriftene, slik hun lærte allerede som barn av sine foreldre Anna og Joakim, med på å forberede henne til å motta Guds kall. Hun var Guds Sønnens vei inn i verden. Alle unntatt to av de daglige evangelieleseningene i denne siste uken av advent er om Maria; de to unntakene, på 23. og 24. desember, er om døperen Johannes. Veien må ryddes; budbringerne må gjøres klare. Hva kan vi lære av Marias eksempel om å rydde veien for Herren?

Døperen Johannes og Maria berede veien for Herrens nært forestående komme. Skjønt, Herrens komme i vårt eget liv er like nært forestående hvis vi bare er åpne for det og rede til det. Det er bare de som virkelig lengter etter ham, som kan be med alvor og iver: «Kom, herre Jesus!»

Lesningene fra Det gamle testamente

Advent er samtidig en tid for håp, slik lesningene fra Det gamle testamentet uttrykker så vakkert. Det er viktig å huske disse lesningene fylt av håp.

Mange av dem er Guds ord til sitt folk på en tid da alt håp syntes å være ute, når det virket som om Gud hadde glemt både sitt folk og sine løfter. «Dager skal komme...», sier Gud igjen og igjen til Israel gjennom profetene. Dager skal komme da løftene vil bli oppfylt. Frelsens tid er nær. Det skal komme en tid da Gud vil reise opp en Davids etterkommer og gjenopprette Israels kongedømme. Davidsætlingen skal være Messias, Kristus, Den salvede – siden konger ble innsatt og signet gjennom å bli salvet med olje. Guds ord gir trøst, legedom og glede.

Guds ord brakte også nyheter om det uventede – eller kanskje heller et ord som ennå ikke hadde blitt hørt. Guds løfter gjaldt ikke bare Israel – men alle

lehem i Judea. Akkurat som de første sidene i Det nye testamentet begynner med løftet og forberedelser til hans komme, slutter Det gamle testamentet: «Se, jeg sender min budbærer, han skal rydde veien for meg» (Malaki 3,1). «Se, jeg sender profeten Elia til dere før Herrens dag kommer...» (Malaki 4,5).

Hør!

Så, kan vi ikke tenke på lesningene nå i advent som Herrens budbærere, sendt av Gud for å berede veien for hans komme både nå og i kommende tider? At Herren vil komme, er sikkert. Om det blir et uventet komme eller en lenge etterlengtet ankomst, er til en viss grad opp til oss.

Kirken ønsker at vi skal være oss bevisst at Herrens komme må forberedes.

folkeslag, hedninger så vel som jøder. Og med disse tankene begynte denne adventstiden i år A (Jesaja 2,1–5). Det er et tema som også gjentas noen ganger i annen lesning og adventstidens evangelielestninger.

Guds ord advarte på samme tid om dom – mot Israels fiender, helt klart. Men Herrens komme vil også være en tid for dom over Israel, som må være rede til å ta imot hans komme (Malaki 3,2–3, 23. desember). Derfor hører vi oppfordringen til omvendelse i noen av adventstidens lesninger og salmer.

I andre av adventstidens salmer finner vi bønner som uttrykker tillit i tider med fare og undertrykkelse, bønner som priser Guds frelsesverk og bønner om personlig ledelse. Salme 72, som er en bønn for Israels konge, blir brukt fire ganger i advent. Israels konge var Guds representant blant hans folk. Det var hans ansvar å sørge for at de fattige hadde det de trengte for å leve, og at det var rettferd og fred i landet. På samme måte finner vi også Salme 85 flere ganger i advent. Den snakker om nåde, fred, godhet, rettferd, sannhet – alt dette kjennetegner Gud og hans rike.

Alle disse lesningene og temaene blir oppfylt i Jesus, Davids sønn, født i Bet-

På 21. desember er ikke messelesningen fra en av profetene, eller om en betydningsfull person i frelseshistorien, men fra en kjærlighetssang. Ja, ordene fra Høysangen er lidenskapsfulle ord mellom to som elsker hverandre. Tidlig i kristendommens historie ble disse ordene tolket som symbolsk uttrykk for forholdet mellom Kristus og Kirken. I middelalderen ble de forstått som å referere til forholdet mellom Kristus og hver enkelts sjel. Hvor passende da at disse ordene i Høysangen 2,8–14 finner sin plass i adventstidens liturgi både med henblikk på Kirken og på hver enkelt av oss.

La oss nå i advent høre Herrens ord som inviterer oss til å komme til ham, så vi oppriktig kan si, både i dag og ved tidenes ende: «Hør, det er min elskede! Se, der kommer han!» På den måten vil skriftens bønn, Kirkens bønn og vårt hjertes bønn bli oppfylt ved vår Herres komme.

St. Olav

bokhandel
er juleBUTIKKEN!

Vi har gaver i alle prisklasser:

Håndmalte ikoner, lys, røkelse, såper og kremer fra Tautra, forrutten bøker og kort.

Siste nytt:

Ost fra Munkeby i Trøndelag!

Åpningstider

i desember:

Mandag	STENGT
Tirsdag - fredag	10 ⁰⁰ -18 ⁰⁰
Lørdag	10 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
Søndag	12 ³⁰ -15 ⁰⁰

Julaften: 10.00 - 13.00

28., 29., og 30.: 10.00 - 16.00

Stengt f.o.m. 31.12 t.o.m. 10.11.1: 10.00 - 17.00

Åpningstider fra 11. januar:

Mandag	STENGT
Tirsdag - fredag	10 ⁰⁰ -17 ⁰⁰
Lørdag	11 ⁰⁰ -14 ⁰⁰
Søndag	12 ³⁰ -15 ⁰⁰

Nettbokhandel: stolavbok.no

Legeforening på barrikadene for katolsk-medisinsk etikk

Av Thor Christian Skavlem

Den medisinsk-etiske utvikling er rivende. Katolske leger i Norden har sett utfordringene, og nå ønsker de å synliggjøre foreningen de står sammen i, der de kan dele tro og etikk.

Den norske legen, dr. med. Stein Helge Glad Nordahl (50) – tilknyttet Haukeland Universitetssykehus i Bergen som overlege ved Øre/Nese/Hals-avdelingen – har vært medlem av Nordisk forening for katolske leger (NFKL) siden 2006. Da var foreningen knapt kommet i gang etter konsultasjoner mellom danske og svenske katolske leger, etter initiativ fra blant annet den nåværende svenske leder (ordførere), Anne-Marie Boeck Gravgaard. Foreningen ble etablert i 2005 og består nå av leger fra alle de fem nordiske landene (Norge, Danmark, Sverige, Finland og Island), men brorparten er naturlig nok fra de tre skandinaviske landene.

– Tilsiget av norske leger kom i etterkant. Det ble ikke drevet noen aktivt organisert informasjon eller rekruttering for å få norske katolske leger med, det skjedde stort sett ved bruk av «jungeltelegrafene», forteller hode/hals-kirurgen. Foreningen har ca. 70 medlemmer, og Glad Nordahl er nestleder i styret.

Hvorfor en egen forening eller interessegruppe spesielt for katolske leger og hvorfor en felles forening for de nordiske land og ikke egne nasjonale?

– Det er relativt få katolske leger i hvert enkelt av de nordiske landene, og da ville nasjonale foreninger lett bli for små til å ha særlig tyngde. I Sør-Europa er Den katolske kirke

stor, og det er grunnlag for nasjonale foreninger. I Norden har vi imidlertid i de senere år hatt en omfattende innvandring også av leger fra resten av Europa, spesielt fra Polen, Tyskland og Nederland. Mange av disse nye kollegene våre er katolske, og det gir en mulighet til at vår forening kan få nye medlemmer.

– I lys av den hurtige utvikling innen medisin og teknologi, må vi også erkjenne at det er et økende behov for en katolsk legeforening som systematisk kan utgjøre et kritisk korrektiv og veilede ut fra medisinsk-katolsk etikk. Ellers kan nye metoder innen vanskelige medisinsk-etiske områder bli akseptert uten at de helt store etiske motforestillinger kommer til uttrykk.

Fordypning i felles verdigrunnlag

Glad Nordahl viser til at målsetningen til NFKL er å fremme studiet av og fordypning i våre felles katolske verdier, samt å jobbe for et helsevesen mest mulig i samsvar med det katolske verdigrunnlaget. NFKL søker også å styrke kunnskap om medisinsk etikk blant kolleger og også støtte livets ukrenkelighet særskilt når det er svakt og sårbart.

NFKL ønsker dessuten å støtte katolske leger og legestudenter i en sekularisert verden i forsvaret av menneskets integritet fra unnfangelsen til livets naturlige slutt, i henhold til «The Charter for Health Care Workers». Foreningen skal også kunne gi råd til den nordiske bispekonferansen og til den enkelte biskop i Norden i medisinske og medisinsk-etiske spørsmål. NFKL har sine egne hjemmesider www.nfkl.org, som foreningen oppfordrer sine kolleger til å oppsøke.

Glad Nordahl forteller at foreningen står tilsluttet den europeiske katolske legeforeningen FEAMC og den verdensomspennende katolske legeforeningen FIAMC, som begge er langt større, og som er underlagt Roma. I flere av landene på kontinentet er det dessuten store nasjonale katolske legeforeninger, som for eksempel i Italia.

Klarere enn protestantene

Mange av medlemmene som nå er tilsluttet den nordiske katolske

legeforeningen, har tidligere vært medlemmer av de kristne (les: protestantiske) legeforeningene i de ulike nordiske land. I følge Glad Nordahl er det riktignok mye som forener når det gjelder holdninger til medisinsk-etiske spørsmål mellom Den nordisk/katolske legeforeningen og de øvrige kristne legeforeningene, men han lar det skinne igjennom at den katolske etikken er noe strammere og klarere fundert enn den protestantiske. NFKL er da også forpliktet til å veilede ut fra katolsk etikk. Han anfører dessuten at det for hans egen del har vært en styrke å få møte andre katolske leger der man kan dele sine refleksjoner.

Hvem er det som er medlemmer av denne nordiske, katolske legeforeningen?

– Det er leger innen alle medisinske fagfelt, for de etiske problemstillingene møter alle i hverdagen. Vi har almenleger, gynekologer, patologer, øre-nese-hals-spesialister som meg selv, men også leger innen psykiatrien og andre fagområder.

Hvorfor har NFKL til nå har vært svært lite profilert?

– Det skyldes nok at vi ikke har anvendt de mer moderne mediene som f.eks. internett. Vi har heller ikke avertert vår tilstedeværelse i katolske medier også fordi vi ikke har økonomi i foreningen som gir rom for annonser.

Glad Nordahl mener tiden er inne til å gjøre noe med det. Han erkjenner at rekrutteringen ikke følger noen bevisst strategi, og at det er dermed er noe tilfeldig hvem som har fått høre om foreningen.

– Vi vet jo at det finnes katolske leger som ikke er med i foreningen. Det er vårt ønske å bli en slagkraftig samfunnsaktør, da behovet for veiledning på det medisinsk-etiske fagfeltet er stort. Vi er som sagt få, og samtlige av våre medlemmer er aktivt utøvende leger. Dermed er det ikke mye tid vi får til å drive utadrettet virksomhet, men vi får jo håpe at dette intervjuet kan fungere som hjelp i markedsføringen, smiler den norske nestlederen i Den nordisk katolske legeforeningen (NFKL).

Kan du utdype hvor dere kommer i berøring med problemstillinger som krever etisk refleksjon, og som nødvendiggjør en etikk basert på klare etiske holdninger?

– Samtlige medlemmer kommer mer eller mindre i sin hverdag opp i situasjoner der de må ta stilling til etiske vanskelige spørsmål. Det gjelder for eksempel innen abortrelaterte spørsmål, genetisk veiledning, spørsmål rundt kunstig befruktning for både homofile og heterofile, og for eksempel hvorvidt man skal fortsette aktiv eller velge palliativ behandling. Ved aktiv behandling prøver man å forlenge pasientens liv lengst mulig. En palliativ behandling forutsetter at den aktive livsforlengende behandlingen er avsluttet, og kun eksempelvis smertelindring gis.

– Når en behandling skal gå over fra å være aktiv til palliativ, er i mange situasjoner en vanskelig grensedragnings, og her er ofte ikke noe fasitsvar. Da er det bra for den katolske behandlede lege nettopp å ha grunnholdninger forankret i katolsk etikk. Virkelig delikate avveininger kan man også komme til å stå overfor når man skal behandle et meget ungt menneske for en alvorlig skade der de pårørende mener det er håpløst å gi aktiv behandling for å forlenge livet og at de av den grunn mener pasientens liv bør avsluttes. Da kan en katolsk lege i vår forening, nettopp fordi vi er forpliktet på den katolsk-medisinske etikken, etter en grundig avveining komme til et annet resultat.

– Det er viktig at vi som katolske leger kan få være klare på hva vi mener er etisk akseptabelt, etisk vanskelig og selvfølgelig også etisk uakseptabelt. Her skal legen kunne benytte seg av sin personlige reservasjonsrett mot å utføre eller forstå legegjerninger man mener strider mot ens etikk, ansvar for pasient, samfunn og Gud. Det er for alle katolske leger viktig å ufravikelig kunne støtte livets ukrenkelighet særskilt når det er svakt og sårbart, understreker nestlederen i den nordiske, katolske legeföreningen.

Fra et NFKL-møte. Glad Nordahl bakerst til venstre.

Legens bønn

Herre Jesus Kristus, Guddommelige lege, du som i ditt jordiske liv, som vidnesbyrd har utvist forkjærlighet for dem som lider og har betrodd dine apostler den legende oppgave, få oss til alltid å være ivrige etter å lindre våre brødres lidelser.

Gjør at enhver av oss er seg bevisst den store oppgaven, som han/hun er betrodd, og at han/hun anstrenger seg for alltid å være ditt kjærlige og barmhjertige instrument i sin daglige tjeneste.

Opplyls vår ånd, led våre hender, gjør våre hjerter oppmerksomme og medfølende. La oss i hvert eneste syke menneske se dine guddommelige ansiktstrekk.

Du som er Veien, gjør oss i stand til å etterligne deg hver eneste dag, ikke kun som lege for kroppen, men som lege for hele personen, å hjelpe de syke med å leve videre, fulle av fortrosthing i sitt jordiske liv, frem til det øyeblikk hvor de når Deg.

Du som er Sannheten, gi oss vitenskapens klokhett for å kunne forstå nettopp denne gåtefulle person og hans/hennes endelige bestemmelse, slik at vi kan møte ham/henne på den helt riktige måte for å finne ut av årsakene til hans/hennes sykdom og dermed kunne finne den beste behandling.

Du som er Livet, la oss bære vidnesbyrd om «Livets Evangelium» gjennom vår legegjerning, alltid og konstant være opptatt av å forsvare det fra unnfangelsen til dets naturlige avslutning, og respektere ethvert menneskets verdighet, især de sykeste og minst betydningsfulle menneskene.

Herre, gjør oss til gode samaritaner: parate til gjestfrihet, omhyggelige og omsorgsfulle overfor dem vi møter i vår legegjerning. Hjelp oss til vedvarende gavmildt å bidra med fornyelse i oppbygningen av et sunt legeme, i lyset av eksemplet fra de hellige leger som er gått forut for oss.

Velsign vårt arbeide og vår profesjon, opplyls vår forskning og vår undervisning.

Tillat oss til sist, etter alltid å ha elsket og tjent deg igjennom våre lidende brødre, endelig ved slutten av vårt jordelivs pilegrimsreise å få lov til å skue ditt underfulle ansikt og oppleve gleden ved å være sammen med deg i ditt gledens og fredens uendelige rike.

Vatikanet, den 29. juni 2000

Johannes Paul II

(Oversettelse ved Stein Helge Glad Nordahl)

Kontakt foreningen:

www.nfkl.org
mail@shgn.no.

Om liturgien

Av p. Fredrik Hansen

Ett av de virkelige store paradoksene ved Det annet Vatikankonsil er at det første dokumentet konsilet promulgerte, *konstitusjonen Om den hellige liturgi, Sacrosanctum Concilium* (4. desember 1963) – etter kun ett års arbeid og uten større diskusjon eller debatt blant konsilfedrene – skulle vise seg (etter 50 år) som noe av det mest kontroversielle konsilet kom med.

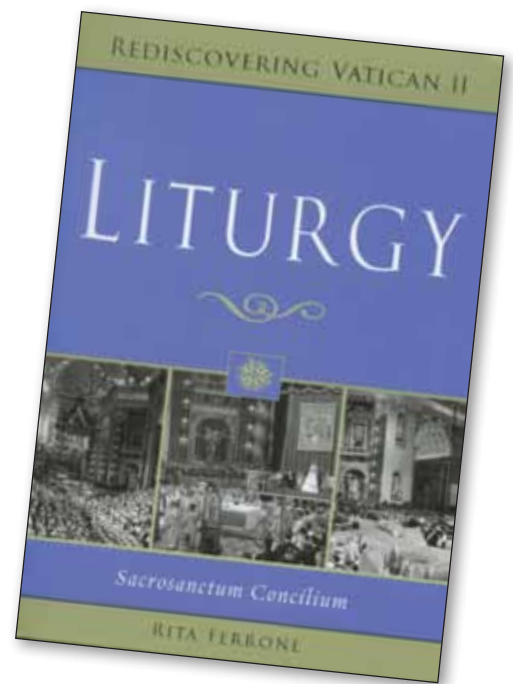
Konstitusjonen består av syv kapitler: *Generelle prinsipper for liturgiens fornyelse og fremme; Om eukaristiens mysterium; Om de andre sakramentene og sakramentaliene; Om tidebønnen; Om det liturgiske år; Om kirkemusikken; og Om kirkekunsten og kultgjenstandene.*

Konsilfedrene innledet dokumentet med å si at liturgien er «det fremste middel de troende eier til i sitt liv å uttrykke Kristi mysterium og den sanne Kirkens virkelige natur, og gjøre den åpenbar for andre» (SC 2) – kort sagt: I liturgien uttrykker vi vår tro og gjør våre liv som kristne konkrete og tydelige. Dokumentet går videre ved å knytte liturgien til Guds frelsesverk, et frelsesverk vi mennesker kommer i kontakt med på særskilt vis i liturgien, hvor Jesus selv virker: «Han er til stede i messens offer, såvel i den som forretter tjenesten, som – i høyeste grad – i de eukaristiske skikkelser. Med sin kraft er han til stede i sakramentene, slik at når noen døper, er det Kristus selv som døper. Han er til stede i sitt ord, slik at det er han selv som taler når de Hellige Skrifter leses opp i kirken» (SC 7). Derfor er liturgien «det høydepunkt som hele Kirkens gjerning streber mot, og samtidig den kilde som all dens kraft springer ut av» (SC 10).

Fornylelse og fremme av liturgien

Et innledende prinsipp for fornyelse og fremme av liturgien var at «alle troende må bli ført frem til en full, bevisst og aktiv deltagelse i feiringen av liturgien [...] slik som det kristne folk – 'et utvalgt folk, et kongelig presteskap, et hellig folk, som Gud kan kalle sitt eget' (1. Pet 2,9; kfr. 2,4–5) – har rett og plikt til det i kraft av sin dåp» (SC 14). Derfor må undervisning i liturgien stå sentralt i hele Kirken, fra menighetene til presteseminarene, slik at alle i Kirken ikke bare er til stede i liturgien, men kjenner og forstår de hellige handlinger og der «finner den helt nødvendige kilde til inspirasjon for sitt kristne liv» (*ibid.*).

Deretter fulgte dokumentets kjerne: «For at det kristne folk desto sikrere skal få del i nådens fylde gjennom liturgien, er det den hellige Mor Kirkens ønske å gjennomføre en alminnelig fornyelse av liturgien. For liturgien består vel av en uforanderlig del, innstiftet av Gud, men dertil av deler som kan eller til og med bør endres etter som tidene skifter – nemlig i den grad det viser seg at elementer som mindre svarer til liturgiens eget indre vesen, eller som nå er blitt uegnet, har fått innpass i den» (SC 21). Det er viktig at de to punktene som fremsettes her, ikke blir borte: Liturgien har en uforanderlig del, gitt den av Gud selv (og som Kirken ikke kan endre), og en menneskelig del, som det er mulig for Kirken å endre dersom dette anses nødvendig: «Rett til å ordne liturgien tilkommer ene og alene Kirkens myndighet; det vil si den Apostoliske Stol og, i samsvar med gjeldende rett, biskopen» (SC 22 §1). Derfor: «Ingen annen, heller ingen prest, kan [...] på eget initiativ legge til, fjerne eller endre noe som helst i liturgien» (SC 22 §3). Da liturgien er et produkt av Kirkens tradisjon og historiske utvikling, skal «Et omhyggelig studium – teologisk, historisk og pastoralt – [...] alltid gå forut for enhver revisjon av liturgiens enkelte deler; slik at den

sunne tradisjon blir respektert, samtidig som veien står åpen for et legitimt fremskritt» (SC 23).

Konsilet fortsetter med å påpeke at liturgien er sosial: Den «feires av det hellige folk, organisk forenet under sine biskoper» (SC 26) og hierarkisk: «Ved feiringen av liturgien har hver enkelt, altertjener som legmann, sin oppgave å fylle. Han skal da utføre det som tilkommer ham ut fra sakens natur og de liturgiske regler – utelukkende det, men også alt det» (SC 28). Selv om *Dei Verbum* først ble promulgert to år senere, pekte liturgidokumentet mot fremme av Bibelen i Kirken da det presiserte at «En rikere, mer variert og mer egnet lesning av den Hellige Skrift innføres» (SC 35 nr. 1). Konsilet ønsket også å støtte en større grad av lokal variasjon i den liturgiske feiring: «På områder hvor hverken troen eller hele fellesskapets beste er engasjert, nærer Kirken intet ønske om å gjennomføre en streng uniformitet» (SC 37). Igjen må teksten i sin helhet tas med: Lokal variasjon kan ikke på noe vis trekke i tvil hverken troen eller Kirkens fellesskap og det som må til for å trygge disse.

Liturgiens ulike feiringer

Kapittel to til fire i dokumentet omhandler de ulike feiringene i Kirkens liturgiske liv (messen, sakramentene og sakramentaliene samt tidebønnen).

Hvert av de tre kapitlene består av to komponenter: en første del som utlegger Kirkens lære om den delen av liturgien som behandles, og en andre del som fremsetter prinsippene som skal lede fornyelsen av denne liturgiske feiringen.

Eukaristien er innstiftet av Herren selv (som alle sakramentene) for å «føre videre korsofferet ned gjennom tidene inntil hans komme, men også for å betro Kirken, sin elskede brud, det synlige minne om hans død og oppstandelse: kjærlighetens sakrament, enhetens tegn, hengivenhetens bånd, det påskemåltid hvor Kristus fortæres, sjelen blir fylt med nåde og vi mottar et pant på den evige herlighet» (SC 47). Konsilet ønsket at «Messens rituale skal revideres slik at hver enkelt av dens deler klarere får spille sin rolle, samtidig som den innbyrdes sammenheng mellom dem kommer

endringer i de liturgiske feiringer av sakramentene og sakramentaliene i art. 63 til 82.

Tidebønnen er «slik innrettet at både dagen og natten i sin helhet helliges gjennom Guds pris. Og denne vidunderlige lovsang kan feires både av prestene, av andre som av Kirken har fått seg betrodd denne oppgaven, og av de troende som sammen med presten ber bønner godkjent til dette formål. Det er da Brudens egen stemme vendt til sin Brudgom; ja, det er Kristus selv som sammen med sitt Legeme fremfører sin bønn for Faderen» (SC 84). Konsilet søkte som kjerne i revisjonen av tidebønnene å respektere deres hensikt, som er «helligelse av dagen, [derfor skal] deres tradisjonelle rekkefølge restaureres slik at de i den utstrekning det er mulig, virkelig kommer i samsvar med de respektive tider på dagen, samtidig

og i særdeleshet påskemysteriet» (SC 107).

Om kirkemusikken heter det: «Den universelle Kirkes musikalske tradisjon har skapt en uvurderlig skatt. Når ingen annen kunstnerisk uttrykksform har frembragt noe som kan sidestilles med den, skyldes dette først og fremst at kirkesangen, som jo er knyttet til ordene, utgjør en nødvendig eller integrerende del av den høytidelige liturgi. Og det er sant at den religiøse sang lovprises såvel av den Hellige Skrift som av kirkefedrene og de romerske biskoper» (SC 112). Konsilet understreket at gregoriansk sang og musikk fra pipeorgelet har en særskilt plass i Kirkens liturgiske liv. Og, til sist, kirkekunsten og kultgjenstandene: «Med en særlig iver har Kirken våket over at kultgjenstandene bidrog på en verdig og vakker måte til å kaste glans over gudsdyrkelsen, alt mens

Et omhyggelig studium må alltid gå forut for enhver revisjon av liturgiens enkelte deler; slik at den sunne tradisjon blir respektert, samtidig som veien står åpen for et legitimt fremskritt

tydeligere frem, og slik at det blir gjort lettere for folket å ta del i den både aktivt og hengivent» (SC 50). Den mest kjente delen av konsilets liturgi-reform fulgte så: «Morsmålet kan gis en passende plass i de messer der folket er til stede, særlig med hensyn til lesningene og kirkebønnen, og etter som de lokale forhold tilsier det, også i de deler som tilkommer folket, i samsvar med art. 36 i denne konstitusjon. En skal allikevel sørge for at de troende er i stand til å resitere eller synge på latin de av messens faste deler som tilkommer dem» (SC 54). Igjen: Konsilet sier ikke bare én ting, men holder to elementer sammen.

Kirkens syv sakramenter «skal tjene til å hellige menneskene, til å bygge opp Kristi Legeme, og endelig til å yte Gud en dyrkelse» (SC 57). I tillegg kommer sakramentaliene, «hellige tegn som likesom etterligner sakramentene. De uttrykker først og fremst åndelige gaver som oppnås på Kirkens forbønn. Gjennom dem disponeres menneskene til å motta hva sakramentene fremfor alt har å gi, og dertil bidrar de til å hellige de forskjellige livsforhold» (SC 60). Konsilet foreskrev en lang rekke

som det tas hensyn til de faktiske livsforhold, særskilt for dem som virker i det apostoliske arbeid» (SC 88).

Rammen omkring det liturgiske liv

Kapitlene fem til syv omhandler enkelte elementer som styrer og omgir det liturgiske liv i Kirken: det liturgiske år, kirkemusikken og kirkekunsten/kultgjenstandene. Det liturgiske år basert på at «Den hellige Mor Kirken ser det som sin oppgave å feire sin guddommelige Brudgoms frelsesverk ved å minnes det på bestemte dager i årets løp. Hver uke, på den dag den har kalt Herrens dag, minnes den Herrens oppstandelse – som den også feirer en gang om året, samtidig med hans salige lidelse, i påskens store høytid» (SC 102). Revisjonen skulle baseres på følgende prinsipp: «De tradisjonelle ordninger og skikker som er knyttet til kirkeårets forskjellige tider, skal beholdes eller gjeninnføres slik at de samsvarer med vår tids forhold, samtidig som deres opprinnelige karakter bibeholdes. Dette med henblikk på å nære de troendes fromhet ved å feire den kristne Gjenløsnings mysterier,

den har godtatt de endringer i materiale, former eller dekorasjoner som den kunstneriske teknikk i tidens løp har medført» (SC 122).

Veien videre

Diskusjonen omkring liturgien fornyelse etter konsilet er altfor omfattende til at den kan drøftes her. Imidlertid er det hevet over tvil at det konsilfedrene ikke anså som spesielt eksplosivt, *ble det* – samt at enkelte uttrykk for «liturgisk fornyelse» i Kirken hverken var vellykket eller i tråd med konsilets lære.

Dokumentet på nett:
www.katolsk.no/info/paul6/sc/

Dette er siste artikkel i serien, som har presentert alle Vatikan-konsilets dokumenter. Artiklene kan leses samlet på www.katolsk.no

Rådsmøte i Norges Katolske Kvinneforbund

NKKF holdt sitt årlige rådsmøte i menighetslokalet i St. Hallvard kirke 23. oktober 2010. Det var 15 deltakere til stede, dessverre ingen fra Midt-Norge eller Nord-Norge. Det ble imidlertid opplyst at Kvinnegruppen i Harstad er aktiv, at det ikke er noen aktivitet i Trondheim, men at Mariaforeningen i Ålesund fortsatt er i sving. I Oslo katolske bispedømme har St. Sunnivaforeningen i Moss og Damegruppen i Kristiansand lagt ned virksomheten. Årsberetning fra Birgittaforeningen i Halden ble lest opp.

Leder Elisabeth Golding refererte fra møte i FOKUS om kvinners reproduktive rettigheter og påpekte den ensidige vinklingen på møtet i forhold til abortspørsmålet. NKKF fortsetter som medlem med fulle rettigheter i WUCWO (World Union of Catholic Women's Organisations). Medlemskapet blir heretter mer passivt, og vi stiller ikke kandidat til styret. Mette Bruusgaard ble valgt inn i styret for ANDANTE (European Alliance of Catholic Women's Organisations) fra april 2010. I august 2011 vil det bli arrangert en sommerskole i Syd-Tyskland med tema «Kvinnens spiritualitet – i går, i dag og i morgen».

Rådsmøtet vedtok en resolusjon om «Jenter som ministranter», som var rettet til Norsk Katolsk Bispe råd, til Presterådet og til Ministrantrådet. I resolusjonen tas det til orde for at prestene i Norge må ta til seg pave Johannes Paul IIs ord om ministrant-tjenesten også for unge jenter og legge til rette for at jenter i alle menigheter i Norge gis adgang til og oppmuntres til å tjene Jesus Kristus og hans kirke på denne måten. Resolusjonen i sin helhet kan leses på NKKFs nettside www.katolskekvinne.no.

NKKFs styre v/Rønnaug Aaberg Andresen

Islandsk sten på Jessheim

Da p. Andreas Rupprecht SM i september overtok som sogneadministrator i St. Gudmund, Jessheim, fikk han en menighet uten kirkebygg.

Foto: Anne Kvikke/Redaktør, Olav

Foto: Gudmund/Tr

Men helt på bar bakke starter han ikke. Hans forgjenger og medbror, p. Rory Mulligan, var nemlig på Island i sommer, og der hentet han grunnstenen til det kommende kirkebygget. Menigheten på Jessheim har fått navn etter den hellige Gudmund, biskop på Island, som hadde et kapell oppkalt etter seg i Gardermoen-området fra 1300-tallet til 1700-tallet. Stenen p. Mulligan tok med seg, er hentet er fra fjellet bak domkirken på Hólar, Gudmunds bispesete, et par timers kjøring vest for Akureyri nord på Island, og ble overrakt i en høytidelig messe i den lokale katolske menigheten. På det ene bildet sees p. Mulligan med to representanter fra denne menigheten, og på det andre p. Rupprecht sammen med p. Mulligan og nybakt menighetsrådsleder på Jessheim, Gretha Klungseth i gymsalen Jessheim-menigheten til nå har benyttet for messefeiring.

St. Olav

Åpent brev om ungdomsprest

På sitt landsmøte i september vedtok Norges Unge Katolikker et åpent brev om ungdomsprestsituasjonen. I brevet takker organisasjonen p. Andreas Rupprecht for hans mer enn treårige arbeid som ungdomsprest og påpeker at det ikke er kommet signaler om at stillingen vil besettes i nærmeste fremtid. Videre heter det at «Norges Unge Katolikker har forståelse for at biskopene står ovenfor

store utfordringer ved fordeling av prester. Landsmøtet mener imidlertid at barne- og ungdomsarbeidet er en så sentral og viktig del av Kirkens arbeid at det ikke kan nedprioriteres på en slik måte at det mister sin prest uten at en etterfølger utnevnes. Norges Unge Katolikker oppfordrer derfor biskopene på det sterkeste til å finne en rask løsning på den nåværende situasjon.» Teksten i sin helhet kan leses på www.nuk.no.

St. Olav

Dugnad og visitas i sør

Foto: Lars Rekaa

St. Ansgar kirke i Kristiansand var stuende full da biskop Bernt Eidsvig feiret messe med menigheten 24. oktober. Biskopen besøkte Kristiansand i forbindelse med sin visitas av menigheten, som omfatter hele Vest-Agder bortsett fra Sirdal, samt deler av Aust-Agder. På kirkekaffen etterpå var det også fullt hus. Blant temaene for visitasen var menighetens økonomi. St. Ansgar står foran en ombygging og utvidelse av kirken. I forbindelse med visitasen ble det også holdt en dugnad på leirstedet Stella Maris i Mandal. Bygningene fikk en sårt tiltrengt utvendig vask, takrenner ble rensset og flere av trærne på området ble felt.

Lars Rekaa

Rapport fra årets prestemøte på Mariaholm

4.–7. oktober ble det årlige prestemøtet avholdt på Mariaholm skolesenter. I år som i fjor var også prestene fra Trondheim stift tilstede sammen med prestene fra Oslo katolske bispedømme. Årets tema var overgrepssaker i Den katolske kirke. For å belyse temaet hadde presterådet invitert Elisabeth Thorp fra stiftelsen Kirkens ressursenter mot vold

Pressemelding fra Fagetisk Råd

Fagetisk Råd i OKB/Trondheim stift kom den 28. oktober med en pressemelding for å oppdatere offentligheten om sitt arbeid med saker som er meldt dem i kjølvannet av Müller-saken, vedrørende mistanker/anklager om seksuelle overgrep begått av kirkelig medarbeider. Pressemeldingen gjengis her i en noe forkortet versjon:

*Vi ønsker i det følgende å oppdatere offentligheten på situasjonen per 1. oktober 2010, i en form der impliserte parters anonymitet er respektert. Alle henvendelser til Fagetisk Råd behandles konfidensielt, dersom ikke annet er ønsket av en utsatt. **Vi presiserer at vi ved å offentliggjøre den nedenstående oversikt ikke foregir å fastslå skyldspørsmålet i den enkelte sak, men gjengir sakene ut fra den utsattes/melders beskrivelse, som er det vi ifølge vårt mandat legger til grunn for vårt arbeid.***

Overgrep/grenseoverskridende atferd mot mindreårige:

Overgrep mot gutt 10-15 år (?) på -50/-60-tallet. Overgriper nå avdød prest.

Meldt mistanke om overgrep mot mindreårige av prest (nå avdød). Ingen kjente ofre.

Seksuelle overgrep mot to jenter 14 og 17 år i 1960-årene. Presten jobbet aldri i Norge, men var her på besøk.

Seksuelt overgrep mot 12 år gammel gutt begått av frivillig medarbeider. Overgriper ikke bosatt i Norge.

Overgrep/krenkelser mot 10-12 år gammel gutt i 1960-årene. Overgriper nå avdød prest.

Overgrep mot jente ca. 6-7 år gammel i 1948/-49. Overgriper nå avdød prest.

Grenseoverskridende oppførsel fra sivilt kirkelig ansatt.

Anonym henvendelse om mulige overgrep mot gutter på 1950/-60-tallet. Ingen konkrete opplysninger om ofre. Den mistenkte er nå avdød prest.

Anonym henvendelse om overgrep mot barn begått av ordensperson. Overgrepene kan være av ikke-seksuell art.

I tillegg er det meldt inn tre bekymringsmeldinger/rykter/mistanker om overgrep eller grenseoverskridelser mot mindreårige i kirkelig sammenheng, uten konkret anklage, oppgitt utsatt eller gjerningsperson. Det er også kommet tre anonyme henvendelser om overgrep mot barn, hvor det ikke er oppgitt utsatt/gjerningsperson. I disse tilfeller kan det være snakk om saker som allerede er under behandling.

Overgrep/grenseoverskridende atferd mot voksne:

Voldtektsforsøk mot voksen kvinne 1995/1996. Overgriper nå avdød prest.

Seksuelt overgrep mot kvinne i 1964. Overgriper nå avdød prest. Skal også ha forgrepet seg på annen, nå avdød kvinne.

Mann ca 25-30 år antastet av prest på 1960-tallet. Overgriper nå avdød prest.

Opplysninger om seksuelle krenkelser begått av prest mot to voksne menn. Presten virker ikke i Norge.

Seksuell krenkelse begått av prest mot voksen mann.

Voldtekt/voldtektsforsøk av kvinne begått av kirkelig tillitsvalgt.

De sakene som har kjent offer som ennå lever og kjent gjerningsperson (selv om vedkommende er død), vil Fagetisk råd fortsatt følge opp i den grad og på den måten vedkommende selv ønsker det. Ingen saker er foreløpig henlagt eller anses ferdigbehandlet.

Fagetisk Råd oppfordrer fortsatt den som måtte ha opplysninger om at overgrep kan ha forekommet, eller er bekymret for at noen de kjenner har vært utsatt for betenkelige hendelser i kirkelig sammenheng, til å ta kontakt med kontaktpersonene for slike meldinger. Disse er:

Oslo katolske bispedømme:

P. Arne Marco Kirsebom (22 98 21 65 / 23 21 95 00; arne.kirsebom@katolsk.no) og Lindie Landmark (63 81 30 48 / 412 02 865; lindie.landmark@katolsk.no)

Trondheim stift:

Lena Tande (72 55 38 35 / 909 78 698; lena.tande@katolsk.no)

Rønnaug Aaberg Andresen
Leder Fagetisk Råd

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (28. oktober 2010)/St. Olav

og seksuelle overgrep, og Tormod Kleiven som har doktorgrad fra Det teologiske menighetsfakultet på dette feltet. I tillegg orienterte Rønnaug Aaberg Andresen, leder i bispedømmets fagetiske råd, om deres arbeid, og biskop Bernt Eidsvig informerte om den såkalte «Müller-saken».

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (15. oktober 2010) /St. Olav

Ny innsamlingsrekord for Caritas Norge!

(22. oktober 2010) Torsdag 21. oktober passerte årets gaveinntekter til

Caritas Norge 4,8 millioner kroner, og dermed har vi slått vår gamle innsamlingsrekord fra 2008!

– Vi i Caritas i Norge gleder oss stort over dette, sier generalsekretær Kari-Mette Eidem. – Vi vil gjerne dele gleden med alle våre trofaste givere, og takke dere for tilliten. Nå ser vi optimistisk frem mot nyttår, og håper på å nå 6 millioner i gaver. Oppgavene og utfordringene er mange, og vi oppfordrer alle våre støttespillere

til å bli med oss videre i kampen mot fattigdom og for en rettferdig verden.

Caritas.no (22. oktober 2010)

Norsk katolsk bisperåd innfører Bonifatiussøndag

Norsk katolsk bisperåd har vedtatt å innføre i alle menigheter markeringen av en årlig Bonifatiussøndag for å «forenes i bønn med

Foto: CMS

katolikken i Tyskland og be for dem som i så mange år og ennå idag støtter Kirken i Norge» Markeringen skal finne sted på 33. søndag i det alminnelige kirkeår i alle søndagsmesser (inkl. lørdagens vigiliemesse).

St. Olav

Nordisk nonnemøte i Sverige

Det er etter hvert blitt tradisjon at de overordnede (priorinner eller abbedisser) for de kontemplative klostrene i Norden møtes hvert annet år. Møtene startet opp i 1985, og sist gang nonnene møttes, var på Tautra i fjor. Da kom det opp et forslag om å formalisere samarbeidet, noe som gjorde det nødvendig med et nytt møte allerede i år. Dette fant sted i benediktinerklosteret Mariavall i Skåne 27.9 – 1.10, og deltagere var søstre fra 12 klostre fra ulike monastiske tradisjoner. Tilstede var også p. Pascal-René Lung OP, som er biskopelig vikar for de gudviede i Sverige. Et utkast til statutter for CNMS (Conference of Nordic Monastic Superiors) ble drøftet og videre fremgangsmåte for statuttbehandling fastsatt. Moder Karin O.Ss.S ble valgt til president, Moder Rosemary OCSO ble valgt til sekretær og Moder Tyra-Antonia OSB ble valgt til kasserer for gruppen. De norske kontemplative klostrene er svært glade for det økende monastiske samarbeidet i Kirkens tjeneste.

St. Olav

Opprettelse av Nordisk Katolsk Familieråd

Den nordiske bispekonferanse har under sin konferanse i Bergen 2.–7. september 2010 gitt den nordiske planleggingsgruppen for «Kjærlighet og Liv»-kongressen i Jönköping i mai i år mandat til å opprette et Nordisk Katolsk Familieråd for samarbeid om familiespørsmål, og med oppgave å gjennomføre familiekongresser

i fremtiden. Det nye rådet får som kontaktperson i Den nordiske bispekonferanse biskopen av Tromsø, msgr. Berislav Grgic.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (11. oktober 2010)

Første salige fra Focolare

Focolarebevegelsen fikk sin første salige da den italienske tenåringen Chiara «Luce» Badano (1971–1990) ble saligkåret 25. september. Les mer på focolare.no.

St. Olav

Saligkårsprosess åpnes for kardinal Nguyen Van Thuan

Den 22. oktober 2010 ble i saligkårsprosessen åpnet i Roma for den vietnamesiske kurie kardinalen François-Xavier Nguyen Van Thuan (1928-2002), som tilbrakte tretten år i kommunistenes fengsler. Forberedelsene til hans saligkårsprosess ble innledet i 2007, fem år etter hans død.

St. Olav

Sudan: Kardinal overlevde attentatforsøk

Erkebiskopen av Khartoum, Sudan, kardinal Gabriel Zubeir Wako, ble søndag 10. oktober utsatt for et attentatforsøk da han feiret messe i landets hovedstad. I følge AsiaNews, som siterer sudanske Catholic Radio Network, angrep en mann med kniv kardinalen under resiteringen av Gloria. Angriperen skal ha blitt stoppet av kardinalens seremonimester, som overmannet knivmannen, identifisert som Hamdan Mohamed Abdurrahman.

Angriperen har nå blitt avhørt av den lokale militærkomiteen, og det spekuleres i om motivet kan være kardinal Wacos fordømmelser av den voksende islamske fundamentalismen i landet. Under en nylig EU-konferanse om kristenforfølgelse, snakket den sudanske biskop Hii-boro Kussala av Tombura Yambio om situasjonen i det krigsherjede landet.

Sør-Sudan avholder en folkeavstemning førstkomende januar for å avgjøre hvorvidt landsdelen skal erklære seg uavhengig fra det hovedsakelig muslimske Nord-Sudan, som ønsker å føre landet i en mer arabiskvennlig retning. Internasjo-

nale eksperter har – i følge Catholic Information Service of Africa – advart om at sikkerheten til kristne nord-sudanere står i fare dersom den sørlige delen velger å løsrive seg.

AsiaNews, CNA, Comece; Andreas Dingstad (13. oktober 2010)

Ny generalledelse for St. Elisabethsøstrene

Foto: St. Elisabethsøstrene

Moder M. Samuela Werbinska

St. Elisabethsøstrene avholdt i perioden 5.-25. oktober sitt 24. generalkapittel i Roma. Den norske provinsen var representert ved Sr. M. Asumpta Balcerzak og Sr. M. Katarina Hodyr. Den 7. oktober ble Moder M. Samuela Werbinska gjenvalgt til general-superior for de neste 6 år. Dagen etter var det valg av generallrådsøstre. Følgende ble valgt: Generalvikar: Sr. M. Edith Bremer; 2. rådsøster: Sr. M. Paula Zabowowska; 3. rådsøster: Sr. Birgit Häusler og 4. rådsøster: Sr. M. Weronika Tomczyk.

Mottoet for kapitlet var: «Gled dere i håpet» (Rom 12,12). Vår identitet som St. Elisabethsøstre i tjeneste for det kristne håp.» 53 søstre fra forskjellige land deltok i kapitlets diskusjoner. For tiden har kongregasjonen til sammen rundt 1500 søstre og apostolisk aktivitet i 17 land (Østerrike, Bolivia, Brasil, Danmark, Georgia, Kazakstan, Litauen, Norge, Paraguay, Polen, Tsjekkia, Tyskland, Russland, Sverige, Ukraina, Italia og Det hellige land). Søstrenes grunnleggende oppgaver er omsorg for syke, fattige og trengende, beskytte liv fra unnfangelse til naturlig død, kristen barne- og ungdomsoppdragelse og kristen voksenopplæring.

Melding fra St. Elisabethsøstrene (15. oktober 2010)

Europeere og kuriemedlemmer dominerer det nye kardinalkollegiet

Den 21. oktober offentliggjorde pave Benedikt navnene på de 24 prelatene som den 20. november, på vigilien for Kristi Kongefest, ble tildelt kardinalverdigheten. Pave Benedikt har med dette fått antall stemmeberettigede kardinaler opp i maksimumsantallet på 120.

Mens Den hellige far har fjernet den italienske dominansen i to av de mest innflytelsesrike kongregasjonene, Tros- og bispekongregasjonen, er de nye utnevnelser beskrevet som «italienerens hevn» av mange vatikananalytikere.

15 av 24 er fra Europa, 10 fra Italia. 14 er tidligere eller nåværende kurimedlemmer. Dette betyr at det er europeerne som vil dominere et kommende pavevalg – med 62 av 121 stemmeberettigede kardinaler under 80 år. Den italienske kontingenten er på 20 %. Kuriemedlemmer på sin side vil utgjøre 30 % av de stemmeberettigede. Etter Italia er USA nummer to på listen over antall kardinaler – med 13 etter de siste utnevnelser.

Italia har rundt 55 millioner katolikker, mens Afrika og Asia teller hele 238 millioner. Hvordan reflekteres så dette i kardinalkollegiet? Av ikke-vestlige utnevnelser finner vi den koptiske patriark Antonios Naguib i tillegg til tre afrikanere, og den eneste asiaten er srilankeren Malcolm Ranjith. I boken «The Future Church» skriver journalisten John Allen om veksten i den globale Kirken: Det globale sør leder en med hele to tredjedeler av verdens katolske befolkning på rundt 1,2 milliarder. Samtidig fremhever Allen det paradoksale i at dette ikke reflekteres i kardinalkollegiet – da to tredjedeler er fra den nordlige halvkule.

CWN, Chiesa, NCR, CNS; Andreas Dingstad (22. oktober 2010)/St. Olav

Mexico: Narkobaron finansierte kapell

Et katolsk kapell i byen Tezontle, Mexico, har blitt bygget med finansiell støtte fra en kjent narkobaron. Heriberto «El Lazca» Lazcano, lederen av det beryktede kartellet Los Zetas, skal ha betalt for konstruk-

sjonen av kapellet – som er dedikert den ærverdige Johannes Paul II. En plakett inne i kapellet bærer også Lazcanos navn. Gjenglederen skal være etterlyst av både meksikansk og amerikansk politi.

En talsmann for erkebispedømmet Tulancingo presiserer overfor AP at kirkeledere ikke var klar over hvor pengene kom fra da kapellet ble bygget. Fr. Hugo Valdemar fra erkebispedømmet Mexico City tar sterk avstand fra hendelsen og sier at gjengledere «søker en måte å kompensere på gjennom religion, ved å gjøre enkelte gode handlinger». Det lokale erkebispedømmet vil nå vurdere hvorvidt bruken av kapellet skal fortsette, og lover samtidig fullt samarbeid med den føderale etterforskningen av finansieringen.

Over 28 000 mennesker har blitt drept i gjengrelatert vold i Mexico siden desember 2006, og problemet ser bare ut til å øke. Den meksikanske biskopen og dominikaneren José Raúl Vera López – kjent for sitt arbeid for sosial rettferdighet og kampen mot de voldelige narkokartellene – mottok i november årets Raftopris.

Associated Press, Guardian, Wikipedia; Andreas Dingstad (4. november 2010)/St. Olav

Fem anglikanske biskoper blir katolikker

Fem anglikanske biskoper forlater nå Church of England for å bli en del av et nytt ordinariat utformet etter pave Benedikts apostoliske konstitusjon Anglicanorum Coetibus. De fem biskopene er John Bradhurst av Fulham, Andrew Burnham av Ebbsfleot, Keith Newton av Richborough, Edwin Barnes (pensjonert «assistentbiskop» av Winchester) og David Silk (tidligere biskop av Ballarat, nå pensjonert «assistentbiskop» av Exeter).

De tre «flyvende biskopene» (biskoper satt til å føre tilsyn med anglikanske menigheter som ikke godtar ordinasjonen av kvinnelige prester), samt de to assistentbiskopene, ser derfor ut til å danne grunnlaget for det første ordinariatet, som vil omfatte territoriet England og Wales i det som kan bli en foregangsmodell for andre anglikanske grupper som også vurderer å takke ja til pavens tilbud.

Les mer om bakgrunnen for det som nå skjer, i Broen nummer 6/2009.

CWN, Daily Telegraph; Andreas Dingstad (9. november 2010)/St. Olav

Irland: Den apostoliske visitasen er i gang

Vatikanet offentliggjorde fredag den 12. november at visitasen av Kirken i Irland nå er i gang. Pressemeldingen fremhever at Vatikanets undersøkelser «er ment å assistere den lokale Kirken på sin vei til fornyelse». Samtidig presiseres det at visitatorenes undersøkelser ikke vil overprøve autoriteten til de lokale biskoper. I den første fasen av visitasen – som ventes avsluttet påsken 2011 – vil representantene «gjøre seg tilgjengelig for å møte dem som har blitt dypt såret av mishandling, og som ønsker å bli møtt og hørt, først og fremst ofrene og deres familier». Vatikanets pressemelding oppfordrer også misbruksutsatte til å kontakte visitatorene direkte. Pavens utsendt menn vil imidlertid ikke gi presseintervjuer under de pågående undersøkelsene.

Den apostoliske visitasen omfatter bispedømmer, presteseminarer og ordenssamfunn, og vil i tillegg til kirken behandling av overgrepssaker også se på videreutvikling av eksisterende forebyggings- og beskyttelsestiltak for barn, samt organiseringen av landets bispedømmer.

Det var de offentlige Murphy- og Ryan-rapportene som dokumenterte omfattende fysisk og psykisk misbruk i katolske institusjoner i Irland, fra 1950-årene og frem til 2004. Etter avsløringene i Ryan-rapporten utbetalte den irske ordenen «Christian Brothers» rundt 161 millioner euro, mer enn 1,3 milliarder kroner, i erstatning til overgrepsutsatte fra sine institusjoner på 50- og 60-tallet.

I et hyrdebrev til hele Irland tidligere år uttrykte pave Benedikt sorg over avsløringene, og rettet samtidig sterkt kritikk mot de berørte biskopers alvorlige bedømmelsesfeil og undergraving av egen troverdighet. Paven har tidligere akseptert avskjedssøknadene til biskopene Donal Murray av Limerick og James Moriarty av Kildare/Leighlin.

VIS - Vatican Information Service; Andreas Dingstad (16. november 2010)

Fortid er nåtid

Kristin Bliksrud Aavitsland – kunsthistoriker og forsker ved Universitetet i Oslo

Jeg besøkte nylig den lille byen Pirna sørøst i Tyskland, ikke langt fra grensen mot Tsjekkia. På en høyde over byen ligger Schloss Sonnenstein. Det er et borganlegg fra middelalderen, ombygget og forandret gjennom århundrenes løp, fra festning til fyrsteslott, fra kurbad til psykiatrisk anstalt.

I 1940 og 1941 var borgen også åsted for en av nasjonalsosialismens mange forbrytelser, nemlig Hitlers eutanasi-program. Hensikten med programmet var å rense den ariske rase for uønsket arvestoff. Dette ble gjort ved en velorganisert utryddelse av mennesker med fysiske eller psykiske avvik fra det nazistene vurderte som «lebenswertig». I løpet av to år ble derfor 15 000 funksjonshemmede, demente og psykisk syke barn og voksne fraktet til Sonnenstein i grå busser. De ble mottatt og registrert på en sykehuslignende institusjon inne på borgområdet. Så ble de gasset i hjel i «sykehusets» kjeller, ofte samme dag de ankom. Dødsattester med fiktiv angivelse av dødsårsaken ble deretter sendt deres pårørende.

Historie?

I dag er «sykehuset» et minneste for disse 15 000 menneskene. Noen av dem er avbildet i de tomme rommene i kjelleren, der de engang ble drept, og deres lik ble brent. Da jeg gikk omkring i disse kjellerrommene, ble forbrytelsene som engang fant sted her, nærværende på en rystende måte. Historien satt i veggene i all sin gru. Men den var historie. Både ofrene og forbryterne var borte. Jeg kunne puste lettet ut: Med sin lavmælte og respektfulle formidling forsøkte minnesteet å gi oss mennesker vår verdighet

tilbake. Kjelleren på Sonnenstein skal minne oss om å lære av historien: Nazistenes effektive og velsmurte maskineri for utryddelse av medlemmer er uten sidestykke, og kan og skal ikke gjentas.

Men to etasjer ovenfor var jeg ikke like sikker lenger. Her var det en utstilling som fortalte om byråkratiet som omga eutanasi-programmet, teknologien som muliggjorde det og ideologien som legitimerte det. Brevet fra Adolf Hitler personlig som ga klar-signal til å gi de «unlebenswertige» nådedøden, gjorde selvfølgelig sterkt inntrykk. Monsteret Hitler var altså den bevegende årsak – eller? Hva med legene og juristene som i tiårene før argumenterte for rasehygiene og bidro til å rede grunnen for Hitler-regimets forbrytelser? Deres rapporter og anbefalinger fra 1920-årene og fremover var også blant de gulnede dokumentene i utstillingsmontrene. De inneholdt slett ikke militante

Juristenes og legenes rapporter inneholdt slett ikke militante ordre. Tvert imot besto de av fredelig og velment argumentasjon.

ordrer. Tvert imot besto de av fredelig og velment argumentasjon. De var fulle av omskrivninger, fremmedord og henvisninger til undersøkelser og statistikker. Tilbakestående vil sjelden få lykkelige liv, viste forskningen. Og demente eldre har ikke noe å leve for. Så hva er da vitsen med å la dem leve?

Legitimerende argumenter

Rasehygienikerne hadde folket med seg, kunne de forsikre om – sikkert med rette. For når de ble spurt, viste det seg at folk ikke hadde så mye imot å slippe byrdene med syke og pleie-trengende. Faktisk var foreldre ikke fremmed for barmhjertighetsdrap på egne barn. Etter hvert som jeg leste juridiske utredninger, medisinske anbefalinger og byråkratiske skrivelser som diskuterte fordelene ved å ta livet av dysfunksjonelle individer, oppdaget jeg at 1920-tallets retorikk

på slående vis klang sammen med diskurser fra våre dager. De legitimerende argumentene var faktisk ikke så ulike dem som brukes når man argumenterer for fosterdiagnostikk, selektiv abort og «designerbabyer». Og toneleie og språkbruk var påfallende velkjent. Velment, vennlig, saklig, vitenskapelig, sivilisert.

Er ikke sammenligningen helt urimelig, tenkte jeg så. Er det ikke i drøveste laget å sidestille nazistenes groteske eutanasi-program med dagens fosterdiagnostiske forskning? Eller er det slik at den, sammen med vår tids medisinske begrunnede tro på at en frisk kropp er den høyeste (og eneste?) lykke, kan ha konsekvenser som gjør at sammenligningen blir mindre urimelig? Kan historien likevel gjenta seg – og holder den på å gjøre det?

Retorisk fremmedgjøring

Formidlingen av nazismens forbrytelser mot menneskeheten er gjerne båret av spørsmålet «Hvordan kunne det skje?» Dette spørsmålet er ofte retorisk stilt fordi det impliserer en fremmedgjøring: Vi fatter det ikke fordi vi selv er ikke slik. Som kristne mener vi oss kanskje til og med å ha en viss immunitet mot å opptre som medløpere i prosjekter som truer menneskeverdet – vi tenker vel at vår tro fungerer som en slags vaksine. Men når grensene i dag stadig tøyes lenger i retning av sortering av arvestoff, bortvalg av ufødte barn og sykeliggjøring av fysiske og psykiske variasjoner, må vi spørre oss selv om vi ikke egentlig er tause vitner til en utvikling vi som kristne har plikt til å ta mer høylytt avstand fra enn vi gjør. Kanskje er det ikke så stor forskjell på oss og befolkningen i den lille byen Pirna, som så de grå bussene kjøre opp til borgen over byen og kjente lukten av brent hud og hår rive i nesen – de gyste vel litt, kjente ubehag, uhygge, frykt – og fortsatte med sitt.

«Vergangenheit ist Gegenwart», sto det som en påminnelse for besøkende til minnesteet: Fortid er nåtid. Det kan kanskje vise seg å være sant på mer enn én måte.

Liturgisk kalender 2011

Søndagtekster år A, hverdagslesninger år I

I denne liturgiske kalenderen oppgis alle bibeltekstene som brukes under liturgien. Betydningene av forkortelsene finner du foran i din norske Bibel.

Tekstene på en vanlig søndag står i denne rekkefølge: Lesning fra Det gamle testamente; fra Det nye testamente; evangelielesningen. På hverdager er det bare to tekster, med-

regnet evangelielesningen. Liturgien har også en foreskrevet salmetekst, etter 1. lesning, men den har vi av praktiske grunner ikke allid gjengitt.

Dager med kirkeplikt står i **rod skrift**. Husk at alle søndager har kirkeplikt, dessuten Jul (midnattsmessen eller den 25. om dagen) og Kristi Himmelfart. Faste- og abstinensplikt står i fet skrift (Askeonsdag og Langfredag). Dager som er angitt med STORE BOKSTAV, er søndager, fest, eller høytider. Høytider er i tillegg markert med **FET SKRIFT**. Det står angitt hvilke helgener som skal minnes (dersom navnet står i parentes, er minnedagen valgfri). Der en nordisk helgen er obligatorisk minnedag, nevnes ikke de som i andre land er

obligatorisk eller valgfri helgenminne. På lørdager som ikke er fest-, høytids- eller obligatoriske minnedager, kan man minnes jomfru Maria. I Norge var det vanlig i middelalderen at det på «ledige» onsdager likeledes kunne feires Olavsmes-ser.

Gjeldende liturgiske farge er angitt med fargen firkant, likeledes en markering for Høytid (H), Fest (F), Minnedag (obligatorisk M) og valgfri (V) samt Faste og abstinens (A). Minnedagslesninger er markert med en D.

I Tromsø stift brukes andre datoer for Herrens Åpenbaring, Herrens Dåp og Marias opptagelse til Himlen.

JANUAR

Lør	1	Tidebønn for uke 1 GUDS HELLIGE MOR MARIA (H) Oktavdag for julen Verdensdagen for fred 1 4 Mos 6,22-27 S Sal 66,2-3.5-6.8 2 Gal 4,4-7 E Luk 2,16-21 Tidebønn for uke 2
SØN	2	2. SØNDAG ETTER JUL 1 Sir 24,1-4.12-16 S Sal 147,12-13.14-15.19-20 2 Ef 1,3-6.15-18 E Joh 1,1-18 (kortere:1-5.9-14) Kollekt til barne-missio
Man	3	[Jesu hellige navn] (L) 1 Fil 2,1-11 E Luk 2,21-24 V 1 1 Joh 2,29-3.6 E Joh 1,29-34
Tir	4	1 1 Joh 3,7-10 E Joh 1,35-42
Ons	5	1 1 Joh 3,11-21 E Joh 1,43-51
Tor	6	HERRENS ÅPENBARING (H) 1 Jes 60,1-6 S Sal 71,2,7-8.10-11.12-13 2 Ef 3,2-3a.5-6 E Matt 2,1-12
Fre	7	[Den hellige Raimund av Peñafort] V 1 1 Joh 3,22-4.6 E Matt 4,12-17.23-25
Lør	8	[Den hellige Torfinn] V 1 1 Joh 4,7-10 E Mark 6,34-44 Tidebønn for uke 3
SØN	9	HERRENS DÅP (F) 1 Jes 42,1-4.6-7 S Sal 28,1a.2.3ac.4.3b.9b-10 2 Apg 10,34-38 E Matt 3,13-17 Tidebønn for uke 1
Man	10	1 Hebr 1,1-6 E Mark 1,14-20
Tir	11	1 Hebr 2,5-12 E Mark 1,21-28
Ons	12	1 Hebr 2,14-18 E Mark 1,29-39
Tor	13	[Den hellige Hilarius] V 1 Hebr 3,7-14 E Mark 1,40-45
Fre	14	1 Hebr 4,1-5.11 E Mark 2,1-12
Lør	15	1 Hebr 4,12-16 E Mark 2,13-17 Tidebønn for uke 2
SØN	16	2. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR 1 Jes 49,3.5-6 S Sal 40(39),2.4ab.7-8a.10 2 1 Kor 1,1-3 E Joh 1,29-34
Man	17	[Den hellige Antonius] M 1 Hebr 5,1-10 E Mark 2,18-22
Tir	18	1 Hebr 6,10-20 E Mark 2,23-28 I Dominikanerordenen: Margrete av Ungarn, jomfru og ordenssøster: Est 14,3-12.19 eller Rom 12,1-2.9-13 S Sal 27,1.4.5.8-9.11 E Joh 12,24-26 M Bonneuken for kristen enhet
Ons	19	[Den hellige Henrik av Finland] M 1 Hebr 7,1.3.15-17 E Mark 3,1-6
Tor	20	[Den hellige Fabian] V [Den hellige Sebastian] V 1 Hebr 7,25-8.6 E Mark 3,7-12 Hos Cistercienserne: Cyprian Tansi M
Fre	21	[Den hellige Agnes] M 1 Hebr 8,6-13 E Mark 3,13-19
Lør	22	[Den hellige Vincent] V 1 Hebr 9,1-3.11-14 E Mark 3,20-21 Tidebønn for uke 3
SØN	23	3. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR 1 Jes 8,23b-9.3 S Sal 27(26),1.4.13-14 2 1 Kor 10,10-13.17 E Matt 4,12-23 (kortere: Matt 4,12-17)
Man	24	[Den hellige Frans av Sales] M 1 Hebr 9,15.24-28 E Mark 3,22-30
Tir	25	APOSTELEN PAULUS' OMVENDELSE (F) 1 Apg 22,3-16 eller Apg 9,1-22 E Mark 16,15-18
Ons	26	[Den hellige Eysteinn] V I Trondheim stift: DEN HELLIGE EYSTEIN (F) 1 Hebr 10,11-18 E Mark 4,1-20 Hos Cistercienserne: GRUNNLEGGGERNE ROBERT, ALBERIC OG STEFAN (H) 1 Sir 44,1,10-15 2 Hebr 11,1-2,8-16 E Mark 10,24b-30
Tor	27	[Den hellige Angela Merici] V [De hellige Timoteus og Titus] V 1 Hebr 10,19-25 E Mark 4,21-25
Fre	28	[Den hellige Thomas Aquinas] M 1 Hebr 10,32-39 E Mark 4,26-34 I Dominikanerordenen: THOMAS AV AQUINAS (F) 1 Visd 7,7-10.15-16 eller Ef 3,8-12 E Joh 17,11b-19
Lør	29	1 Hebr 11,1-2.8-19 E Mark 4,35-41 Tidebønn for uke 4
SØN	30	4. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR 1 Sef 2,3.3.12-13 S Sal 146(145),7b-9a.9bc-10 2 1 Kor 1,26-31 E Matt 5,1-12a
Man	31	[Den hellige Johannes Bosco] M 1 Hebr 11,32-40 E Mark 5,1-20

FEBRUAR

Tir	1	1 Hebr 12,1-4 E Mark 5,21-43
Ons	2	HERRENS FREMSTILLING I TEMPELET (F) 1 Mal 3,1-4 eller Hebr 2,14-18 E Luk 2,22-40 (kortere: 22-32) Ordenslivets dag
Tor	3	[Den hellige Ansgar] M 1 Hebr 12,18-19.21-24 E Mark 6,7-13 I Tromsø stift (utenom domkirken) feires på en hverdag i perioden 3.-9. februar: VIGSELSFEST FOR VÅR FRUES DOMKIRKE I TROMSØ (F) 1 Esek 37,1-2.8-9.12 2 1 Kor 3,9b-11.16-17 E Joh 2,13-22
Fre	4	1 Hebr 13,1-8 E Mark 6,14-29 I Dominikanerordenen: Katarina av Ricci, jomfru og ordenssøster M
Lør	5	[Den hellige Agathe] M 1 Hebr 13,15-17.20-21 E Mark 6,30-34 Tidebønn for uke 1
SØN	6	5. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR 1 Jes 58,7-10 S Sal 111,4-5.6-7.8a.9 2 1 Kor 2,1-5 E Matt 5,13-16 I Tromsø (domkirken): VIGSELSFEST FOR VÅR FRUES DOMKIRKE I TROMSØ (H) 1 Esek 37,1-2.8-9.12 2 1 Kor 3,9b-11.16-17 E Joh 2,13-22
Man	7	1 1 Mos 1,1-19 E Mark 6,53-56 For Fransiskanerne og Klarissene: DEN HELLIGE COLETTE BOYLET (F)
Tir	8	[Den hellige Hieronymus Emiliani] V [Den hellige Josefa Bakkhita] V 1 1 Mos 1,20-2.4 E Mark 7,1-13
Ons	9	1 1 Mos 2,4b-9.15-17 E Mark 7,14-23
Tor	10	[Den hellige Scholastica] M 1 1 Mos 2,18-25 E Mark 7,24-30
Fre	11	[Vår Frue av Lourdes] V 1 1 Mos 3,1-8 E Mark 7,31-37
Lør	12	1 1 Mos 3,9-24 E Mark 8,1-10 I Dominikanerordenen: Reginald, prest og ordensbror M Tidebønn for uke 2
SØN	13	6. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR 1 Sir 15,15-20 S Sal 118,1-2.4-5.17-18.33-34 2 1 Kor 2,6-10 E Matt 5,17-37 (kortere:Matt 5,20-22a.27-28.33-34a.37)
Man	14	DE HELLIGE KYRILLOS OG METHODIOS - VERNEHELGENER FOR EUROPA (F) 1 Apg 13,46-49 E Luk 10,1-9
Tir	15	1 1 Mos 6,5-8.7,1-5.10 E Mark 8,14-21
Ons	16	1 1 Mos 8,6-13.20-22 E Mark 8,22-26
Tor	17	[De syv stiftere av serviterordenen] V 1 1 Mos 9,1-13 E Mark 8,27-33
Fre	18	1 1 Mos 11,1-9 E Mark 8,34-9.1 I Dominikanerordenen: Jean de Fiesole (Fra Angelico) V
Lør	19	1 Hebr 11,7 E Mark 9,2-13 Tidebønn for uke 3
SØN	20	7. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR 1 3 Mos 19,1-2.17-18 S Sal 102,1-2.3-4.8.10.12-13 2 1 Kor 3,16-23 E Matt 5,38-48
Man	21	[Den hellige Peter Damian] V 1 Sir 11-9 E Mark 9,14-29
Tir	22	APOSTELEN PETERS STOL (F) 1 1 Pet 5,1-4 E Matt 16,13-19
Ons	23	[Den hellige Polykarp] M 1 Sir 4,12-22 E Mark 9,38-40
Tor	24	1 Sir 5,1-10 E Mark 9,41-50
Fre	25	1 Sir 6,6-18 E Mark 10,1-12
Lør	26	1 Sir 17,1-4.6-15 E Mark 10,13-16 Tidebønn for uke 4
SØN	27	8. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR 1 Jes 49,14-15 S Sal 61,2-3.6-7.8-9ab 2 1 Kor 4,1-5 E Matt 6,24-34
Man	28	1 Sir 17,24-29 E Mark 10,17-27

MARS

Tir	1	1 Sir 35,1-12 E Mark 10,28-31
Ons	2	1 Sir 36,1-2.4-5.10-17 E Mark 10,32-45 For Fransiskanerne og Klarissene: Den hellige Agnes av Praha M
Tor	3	1 Sir 42,21-35 E Mark 10,46-52
Fre	4	[Den hellige Kasimir] V 1 Sir 44,19-15 E Mark 11,11-26 Kvinnenes Verdenshønedag
Lør	5	1 Sir 51,18-28 E Mark 11,27-33 Tidebønn for uke 1
SØN	6	9. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR 1 5 Mos 11,18.26-28.32 S Sal 30,2-3a.3bc.4.17.25 2 Rom 3,21-25a.28 E Matt 7,21-27
Man	7	[De hellige Perpetua og Felicitas] M 1 Tob 1,1a.1c.3a.2,1b-8 E Mark 12,1-12
Tir	8	[Den hellige Johannes av Gud] V 1 Tob 2,9-14 E Mark 12,13-17 Tidebønn for uke 4
Ons	9	Askeonsdag - faste- og abstinens (A) 1 Joel 2,12-18 2 2 Kor 5,20-6.2 E Matt 6,1-6.16-18
Tor	10	1 5 Mos 30,15-20 E Lk 9,22-25
Fre	11	1 Jes 58,1-9a E Matt 9,14-15
Lør	12	1 Jes 58,9b-14 E Luk 5,27-32 Tidebønn for uke 1
SØN	13	1. SØNDAG I FASTEN 1 1 Mos 2,7-9.19a;3,1-7 S Sal 51(50),3-4.5-6a.12-13.14.17 2 Rom 5,12-19 (kortere: Rom 5,12.17-19) E Matt 4,1-11
Man	14	1 3 Mos 19,1-2.11-18 E Matt 23,31-46
Tir	15	1 Jes 55,10-11 E Matt 6,7-15
Ons	16	1 Jona 3,1-10 E Luk 11,29-32
Tor	17	1 Est 14,1.3-5.9-10 E Matt 7,7-12
Fre	18	1 Esek 18,21-28 E Matt 5,20-26
Lør	19	DEN HELLIGE JOSEF, JOMFRU MARIAS BRUDGOM (H) 1 2 Sam 7,4-5a.12-14a.16 2 Rom 4,13.16-18.22 E Matt 1,16.18-21.24a eller Luk 2,41-51a For St. Josephsstreene: PATRONATSFEST (H) Tidebønn for uke 2
SØN	20	2. SØNDAG I FASTEN 1 1 Mos 12,1-4a S Sal 33(32),4-18.19.20.22 2 2 Tim 1,8b-10 E Matt 17,1-9
Man	21	1 Dan 9,4b-10 E Luk 6,36-38
Tir	22	1 Jes 1,10.16-20 E Matt 23,1-12
Ons	23	1 Jer 18,18-20 E Matt 20,17-28
Tor	24	1 Jer 17,5-10 E Luk 16,19-31
Fre	25	HERRENS BEBUDELSE (H) 1 Jes 7,10-14.8.10 2 Hebr 10,4-10 E Luk 1,26-38
Lør	26	1 Mi 7,14-15.18-20 E Luk 15,1-3.11-32 Tidebønn for uke 3
SØN	27	3. SØNDAG I FASTEN 1 2 Mos 17,3-7 S Sal 95(94),1-2.6.7-8.9 2 Rom 5,1-2.5-8 (H) Joh 4,5-42 (kortere: Joh 4,5-15.19b-26.39a.40-42)
Man	28	1 2 Kong 5,1-15a E Luk 4,24-30 I Tromsø stift: Årsdag for bispevigselen
Tir	29	1 Dan 3,25.34-43 E Matt 18,21-35
Ons	30	1 5 Mos 4,1.5-9 E Matt 5,17-19
Tor	31	1 Jer 7,23-28 E Luk 11,14-23

APRIL

Fre	1	1 Hos 14,2-10 E Mark 12,28b-34
Lør	2	1 Hos 6,1-6 E Luk 18,9-14 Tidebønn for uke 4
SØN	3	4. SØNDAG I FASTEN 1 Sam 16,1b.6-7.10-13a S Sal 23(22),1-3a.3b-4.5-6 E Ef 5,8-14 E Joh 9,1-41 (kortere: Joh 9,1,6-9.13-17.34-38)
Man	4	1 Jes 65,17-21 E Joh 4,43-54
Tir	5	1 Esek 47,1-9.12 E Joh 5,1-16
Ons	6	1 Jes 49,8-15 E Joh 5,17-30
Tor	7	2 Mos 32,7-14 E Joh 5,31-47
Fre	8	1 Visd 2,1a.12-22 E Joh 7,1-2.10.25-30
Lør	9	1 Jer 11,18-20 E Joh 7,40-53 Tidebønn for uke 1
SØN	10	5. SØNDAG I FASTEN 1 Esek 37,12b-14 S Sal 129,1-2.3-4ab.4c.6-7-8 2 Rom 8,8-11 E Joh 11,1-45 (kortere: Joh 11,3-7.17.20-27.33b-45)
Man	11	1 Dan 13,1-9.15-17.19-30.33-62 (kortere: Dan 13,41c-62) E Joh 8,1-11
Tir	12	1 4 Mos 21,4-9 E Joh 8,21-30
Ons	13	1 Dan 3,14-20.49-50.91-92.95 E Joh 8,31-42
Tor	14	1 1 Mos 17,3-9 E Joh 8,51-59
Fre	15	1 Jer 20,10-13 E Joh 10,31-42
Lør	16	1 Esek 37,21-28 E Joh 11,45-56 Tidebønn for uke 2
SØN	17	PALMESØNDAG E E Matt 21,1-11 1 Jes 50,4-7 S Sal 21,8-9.17-18a.19-20.23-24 2 Fil 2,6-11 E Matt 26,14-27,66 (kortere: 27,11-54)
Man	18	1 Jes 42,1-7 E Joh 12,1-11
Tir	19	1 Jes 49,1-6 E Joh 13,21-33.36-38 Årsdagen for pavevalget
Ons	20	1 Jes 50,4-9a E Matt 26,14-25
Tor	21	SKJÆRTORS DAG E OLJEVIGTELSEMESSEN: E 1 Jes 61,1-3a.6a.8b-9 2 Ap 1,5-8 E Luk 4,16-21 Påskens hellige triduum begynner AFTENMESSEN TIL MINNE OM HERRENS HELLIGE NATTVERD: E 1 2 Mos 12,1-8.11-14 S Sal 115,12-13.15-16bc.17-18 2 1 Kor 11,23-26 E Joh 13,1-15
Fre	22	Langfredag A 1 Jes 52,13-53,12 S Sal 30,2.6.12-13.15-16.17.25 2 Hebr 4,14-16.5.7-9 E Joh 18,1-19.42 Kollekt til Det hellige land
Lør	23	Ingen messe om dagen; påskesnattsmessen kan begynne for midnatt. Påskemesseplikten oppfylles påskesnatt eller -dag. PÅSKEVIGILJEN E 1 1 Mos 1,1-2.2 (kortere: 1 Mos 1,1.2,6-31a) 2 1 Mos 22,1-18 (kortere: 1 Mos 22,1-2.9a.10-13.15-18) 3 2 Mos 14,5-15,1a 4 Jes 54,5-14 5 Jes 55,1-11 6 Bar 3,9-15.32-4.4 7 Esek 36,16-17a.18-28 8 Rom 6,3-11 E Matt 28,1-10 Tidebønn for uke 1
SØN	24	PÅSKEDAG E 1 Apg 10,34a.37-43 S Sal 117,1-2.16ab-17.22-23 2 Kol 3,1-4 eller 1 Kor 5,6b-8 E Joh 20,1-9 eller Luk 24,1-12 eller Luk 24,13-35
Man	25	MANDAG I PÅSKEOKTAVEN 1 Apg 2,14.22-33 E Matt 28,8-15
Tir	26	TIRSDAG I PÅSKEOKTAVEN 1 Apg 2,36-41 E Joh 20,11-18
Ons	27	ONSDAG I PÅSKEOKTAVEN 1 Apg 3,1-10 E Luk 24,13-35
Tor	28	TORS DAG I PÅSKEOKTAVEN 1 Apg 3,11-26 E Luk 24,35-48
Fre	29	FREDAG I PÅSKEOKTAVEN 1 Apg 4,1-12 E Joh 21,1-14
Lør	30	LØRDAG I PÅSKEOKTAVEN 1 Apg 4,13-21 E Mark 16,9-15 Tidebønn for uke 2

Kalenderen kan lastes ned i elektronisk format (ical) på <http://www.katolsk.no/liturgi/ical.htm> samt via QR-kodene under for smarttelefoner (internettforbindelse nødvendig).

Lesninger

MAI

SØN	1	Miskunns-søndagen. Ungdomsdag. 2. SØNDAG I PÅSKETIDEN 1 Apg 2,42-47 S Sal 118(117),2-4.13-15.22-24 2 1 Pet 1,3-9 E Joh 20,19-31
Man	2	Den hellige Athanasius E 1 Apg 4,23-31 E Joh 3,1-8
Tir	3	DE HELLIGE APOSTLER FILIP OG JAKOB E 1 1 Kor 15,1-8 E Joh 14,6-14
Ons	4	1 Apg 5,17-26 E Joh 3,16-21
Tor	5	1 Apg 5,27-33 E Joh 3,31-36 1 Dominikanerordenen: Vincent Ferrer E
Fre	6	1 Apg 5,34-42 E Joh 6,1-15
Lør	7	1 Apg 6,1-7 E Joh 6,16-21 Tidebønn for uke 3
SØN	8	3. SØNDAG I PÅSKETIDEN 1 Apg 2,14.22-33 S Sal 16(15),1-2a.5.7-8.9-10.11 2 1 Pet 1,17-21 E Luk 24,13-35
Man	9	1 Apg 6,8-15 E Joh 6,22-29 For Fransiskanerne og Klarissene: Den hellige Katarina av Bologna E 1 Apg 7,51-8,1a E Joh 6,30-35
Tir	10	Picopus-ordenen: Den salige Damian de Veuster E 1 Dominikanerordenen: Antoninus, biskop E
Ons	11	1 Apg 8,1b-8 E Joh 6,35-40 Hos Cistercienserne: De hellige abbeder av Cluny E
Tor	12	(De hellige Nereus og Achilleus) V Den hellige Pancratius V 1 Apg 8,26-40 E Joh 6,44-51
Fre	13	(Vår Frue av Fátima) V 1 Apg 9,1-20 E Joh 6,52-59
Lør	14	APOSTLENE MATTIAS E 1 Apg 1,15-17.20-26 E Joh 15,9-17 Tidebønn for uke 4
SØN	15	4. SØNDAG I PÅSKETIDEN 1 Apg 2,14a.36-41 S Sal 23(22),1-3a.3b-4.5.6 2 1 Pet 2,20b-25 E Joh 10,1-10 Kallsøndag
Man	16	1 Apg 11,1-8 E Joh 10,11-18 1 Karmelitordenen: (Den hellige Simon Stock, munk) V
Tir	17	1 Apg 11,19-26 E Joh 10,22-30
Ons	18	Den hellige Erik E 1 Apg 12,24-13,5a E Joh 12,44-50
Tor	19	1 Apg 13,13-25 E Joh 13,16-20
Fre	20	(Den hellige Bernardin av Siena) V 1 Apg 13,26-33 E Joh 14,1-6 For Fransiskanerne og Klarissene: Den hellige Bernardin av Siena E
Lør	21	(Den hellige Kristoffer Magallanes og ledsagere) V 1 Apg 13,44-52 E Joh 14,7-14 Tidebønn for uke 1
SØN	22	5. SØNDAG I PÅSKETIDEN 1 Apg 6,1-7 S Sal 32,1-2.4.5.18-19 2 1 Pet 2,4-9 E Joh 14,1-12
Man	23	1 Apg 14,5-18 E Joh 14,21-26
Tir	24	1 Apg 14,19-28 E Joh 14,27-31a For Fransiskanerne og Klarissene: Innvielse av Frans' basilika i Assisi E 1 Dominikanerordenen: Overføringen av Dominikus' legeme i Bologna E
Ons	25	(Den hellige Beda den Ærverdige) V (Den hellige Gregor VII) V (Den hellige Maria Magdalena de'Pazzi) V 1 Apg 15,1-6 E Joh 15,1-8 1 Karmelitordenen: Den hellige Maria Magdalena de'Pazzi E
Tor	26	Den hellige Filip Neri E 1 Apg 15,7-21 E Joh 15,9-11
Fre	27	(Den hellige Augustin av Canterbury) V 1 Apg 15,22-31 E Joh 15,12-17
Lør	28	1 Apg 16,1-10 E Joh 15,18-21 Tidebønn for uke 2
SØN	29	6. SØNDAG I PÅSKETIDEN 1 Apg 8,5-8.14-17 S Sal 65,1-3a.4-5.6-7a.16.20 2 1 Pet 3,15-18 E Joh 14,15-21
Man	30	1 Apg 16,11-15 E Joh 15,26-16.4a
Tir	31	JOMFRU MARIAS GJESTING HOS ELISABETH E 1 Sef 3,14-18a eller Rom 12,9-16b E Luk 1,39-56

Ons	1	Den hellige Justin E 1 Apg 17,15.22-18.1 E Joh 16,12-15
Tor	2	KRISTI HIMMELFART E 1 Apg 1,1-11 S Sal 46,2-3.6-7.8-9 2 Ef 1,17-23 E Matt 28,16-20
Fre	3	Den hellige Karl Lwanga og hans ledsagere E 1 Apg 18,9-18 E Joh 16,20-23a
Lør	4	1 Apg 18,23-28 E Joh 16,23b-28 1 Dominikanerordenen: Peter av Verona, prest, ordensbror og martyr E Tidebønn for uke 3
SØN	5	7. SØNDAG I PÅSKETIDEN 1 Apg 1,12-14 S Sal 26,1.4.7-8a 2 1 Pet 4,13-16 E Joh 17,1-11a
Man	6	(Den hellige Norbert) V 1 Apg 19,1-8 E Joh 16,29-33 Hos Maristene: Den hellige Marcellin Champagnat E
Tir	7	1 Apg 20,17-27 E Joh 17,1-11a 1 Karmelitordenen: Den salige Anna av Sankt Bartholomeus E
Ons	8	1 Apg 20,28-38 E Joh 17,11b-19
Tor	9	(Den hellige Efrem) V 1 Apg 22,30.23.6-11 E Joh 17,20-26
Fre	10	1 Apg 25,13b-21 E Joh 21,15-19 1 Dominikanerordenen: Johannes Dominici, prest og ordensbror E
Lør	11	Apostelen Barnabas E 1 Apg 11,21b-26.13.1-3 E Matt 10,7-13 Vigilie PINSEVIGILJEN E 1 1 Mos 11,1-9 eller 2 Mos 19,3-8a.16-20 eller Esek 37,1-14 eller Joel 3,1-5 2 Rom 8,22-27 S Sal 104(103),1-2a.24.35c.27-28.29bc-30 E Joh 7,37-39
SØN	12	PINSE DAG E 1 Apg 2,1-11 S Sal 103,1ab.24ac.29bc-30.31.34 2 1 Kor 12,3b-7.12-13 E Joh 20,19-23 Tidebønn for uke 3
Man	13	Messelesninger fra uke 11 Den hellige Antonius av Padova E 2 Kor 6,1-10 E Matt 5,38-42 For Fransiskanerne og Klarissene: DEN HELLIGE ANTONIUS AV PADOVA E
Tir	14	2 Kor 6,1-9 E Matt 5,43-48
Ons	15	2 Kor 9,6-11 E Matt 6,1-6.16-18
Tor	16	2 Kor 11,1-11 E Matt 6,7-15
Fre	17	2 Kor 11,18.21b-30 E Matt 6,19-23 Hos Cistercienserne: (Den salige Josef Maria Cassant) V
Lør	18	2 Kor 12,1-10 E Matt 6,24-34 Tidebønn for uke 4
SØN	19	DEN HELLIGE TREENIGHET E 1 2 Mos 34,4b.6.8-9 S Dan 3,52.53.54.55.56 2 2 Kor 13,11-13 E Joh 3,16-18
Man	20	1 1 Mos 12,1-9 E Matt 7,1-5
Tir	21	Den hellige Aloysius Gonzaga E 1 1 Mos 13,2.5-18 E Matt 7,6.12-14
Ons	22	(Den hellige Paulinus av Nola) V Den hellige John Fisher og Thomas More) V 1 1 Mos 15,1-12.17-18 E Matt 7,15-20
Tor	23	1 1 Mos 16,1-12.15-16 (kortere: 6b-12.15-16) E Matt 7,21-29 Vigilie VIGILJEN TIL JOHANNES DØPERENS FØDSEL E 1 Jer 1,4-10 2 1 Pet 1,8-12 E Luk 1,5-17 1 Dominikanerordenen: Innocens V, pave E
Fre	24	JOHANNES DØPERENS FØDSEL E 1 Jes 49,1-6 2 Apg 13,22-26 E Luk 1,57-66.80
Lør	25	1 1 Mos 18,1-15 E Matt 8,5-17 Tidebønn for uke 1
SØN	26	FESTEN FOR KRISTI LEGEME OG BLOD E 1 5 Mos 8,2-3.14b-16a S Sal 147,12-13.14-15.19-20 2 1 Kor 10,16-17 E Joh 6,51-58
Man	27	(Den hellige Kyrillos av Alexandria) V 1 1 Mos 18,16-33 E Matt 8,18-22
Tir	28	Den hellige Ireneus E 1 1 Mos 19,15-29 E Matt 8,23-27 Vigilie VIGILJEN TIL DE HELLIGE APOSTLER PETER OG PAULUS E
Ons	29	DE HELLIGE APOSTLER PETER OG PAULUS E 1 Apg 12,1-11 2 1 Tim 4,6-8.17-18 E Matt 16,13-19
Tor	30	Kirkens første martyrer i Roma) V 1 1 Mos 22,1-19 E Matt 9,1-8

Messer

Tidebønner

Munken i Tinn Austbygd

Biskop Gran var den første cistercienser som kom til Norge etter reformasjonen, men som biskop. Han tok imot sin ordensbror Robert Anderson OCSO fra USA som kom for å leve først som eneboer og senere som grunnlegger av et lite cisterciensisk munkefelleskap i Tinn Austbygd. Jeg møtte ham der i 1969. Høsten 1972 bodde jeg på Rjukan og var en flittig gjest i Maria Einsæte. Jeg har også besøkt hans mor i USA. I sommer var jeg for første gang tilbake i Tinn, og det asketiske livet i enkel trofasthet som han har levd i alle disse årene, gjorde et sterkt inntrykk på meg.

Eva Dahl, Diakonisseklosteret Engen, 2847 Kolbu

Munken i Tinn Austbygd (August 2010)

Det stend ei søyle av signing ved Tinnsjøens bratte skrent med hender strekt ut over verda med augo mot himmelen vendt.

Han ber om kjærleik og miskunn for alle som bur på jord. Han kjenner den børa dei ber på, kvar fattig, kvar liten og stor.

Der har han stade i skogen i førti og fleire år, med' vatnet fraus steinfast i bekken og foten vart sliten og sår.

Der har han stade på skrenten med' vårsol på vollen skein og vindane leika i lauvet og fuglane fløyta frå grein.

Han kom i sin beste alder, no er han av elde brekt; men anden og krafta i bøna fekk vinterens frost ikkje knekt.

Ein gong vil ei grav i skogen ved Tinnsjøens bratte skrent få vere ei bøn for all jorda og aldri den bøna vert endt.

Homofili, pedofili og overgrep: Sitatfusk eller udokumenterte påstander?

Astrid Gunnestad hevder (St Olav, nr 4, 2010, s. 25) at vi feilsiterer henne i vår artikkel om forholdet mellom seksuell avholdenhet og overgrep (St Olav nr 3, 2010). Dette er en alvorlig beskyldning.

Vårt innlegg inneholdt to sitater fra Gunnestad (NRK Ukeslutt, 10.04.2010): «... sprengekåte prester som kaster seg over unge gutter» og «...så forferdelig mange homofile prester i Den katolske Kirke». Dette var ordrett det Gunnestad sa. Hun sa også andre ting, men hun ble ikke feilsitert.

Gunnestad fortsetter å synse; hun påstår nå (St. Olav nr 4, 2010) at «... når så mange prester er imot denne muligheten (til å oppheve sølibatet), er det fordi det i så fall blir enda tydeligere at mange prester er homofile av legning».

Det er problematisk at slikt fremsettes uten referanse til hvor man vet dette fra, eller hvor mange prester det er snakk om (i prosent), eller om det er flere homofile blant katolske prester enn blant andre prester og så videre. Det er selvsagt mulig at andelen homofile er større blant

sølibatære prester enn blant andre prester. I så fall bør vi spørre; i hvilken grad er homofil legning og sølibatær livsstil risikofaktorer for å begå pedofile overgrep? Det er den typen empiri vi etterlyste og fortsatt etterlyser. Gunnestads uttalelser bidrar bare til å mistenkeliggjøre prester med hensyn til deres motiver for prestegjerningen og for å støtte sølibatet. Uttalelsene fører ikke til oppklaring av årsaks mekanismer for overgrep.

Gunnestad dreier debatten bort fra vårt poeng: at de som hevder at sølibatet leder til overgrep eller at oppløsning av sølibatet vil minske risiko for overgrep, bør kunne dokumentere påstandene. Gunnestad underbygger ikke sine påstander verken i radiointervjuet eller i sitt leserinnlegg; hun bare fastslår at å fjerne sølibatet vil kunne «lette noe av det seksuelle trykket i Kirken» (og underforstått: derigjennom minske risikoen for at overgrep finner sted). En slik insistering bidrar verken til avklaringer av årsakssammenhenger når det gjelder overgrep eller til en konstruktiv dialog om hva som kan gjøres for å forhindre seksuelle overgrep i og utenfor kirkelige sammenhenger.

Wibecke Brun og Svein Larsen, Bergen

P. Olav Müllers populære biografi om Olav den hellige kommer i hendig nyutgave på både norsk og engelsk i desember, i samarbeid mellom forlaget Maximilian og St. Olav forlag.

www.ungarnsk.komm.no

Bispesynode med blodig etterspill

Av Andreas Dingstad

Søndag den 31. oktober – på vigilien for Allehelgensdag – stormet islamske fundamentalister tilknyttet Al Qaida inn i Vår Frue av Frelsens kirke i Bagdad, og tok menigheten, som var samlet til kveldsmesse, som gisler. Da irakiske sikkerhetsstyrker sammen med amerikanske tropper stormet kirken, endte det i et blodbad.

Terroristene svarte med å kaste granater og utløse sine selvmordsvester. Resultat: 58 mennesker drept, inkludert kvinner, barn og to prester som heroisk forsøkte å beskytte menigheten.

I en uttalelse på terrorgruppens nettsted samme dag, ble det fremsatt krav om løslatelse av to koptiske kvinner, som egyptiske islamister hevder har konvertert til islam og holdes fanget i

koptiske klostre. Den påståtte konverteringen har blitt tilbakevist av både koptiske kirkeledere og lærde fra det islamske Al Azhar-universitetet i Kairo. Samtidig advarte gruppen om flere angrep på kristne institusjoner, omtalte paven som «Vatikanets hallusinerende tyrann» og erklærte kristne som «legitime mål».

Lite ante den koptiske pave Shenouda III at striden om disse to kvinnene nå hadde spredt seg helt til Irak, da han samme søndag satt på flyet på vei hjem til Kairo. Det verste terrorangrepet på kristne i Midtøsten på mange år var et faktum.

Verdens samvittighet

To uker tidligere sto den pensjonerte syrisk-katolske erkebiskop av Bagdad, Athanase Matti Shaba Matoka, i Vatikanet og fremførte et av bispesynoden for Midtøstens sterkeste innlegg. Her kommenterte han situasjonen i Irak etter invasjonen i 2003: «Syv år har gått, og kristendommen blør fremdeles. Hvor er verdens samvittighet? Hele verden forblir en tilskuer til det som skjer i Irak, spesielt med hensyn til de kristne. Vi ønsker å slå alarm. Vi stiller det store spørsmålet: Er det sant det som sies at det finnes en plan for å tømme Midtøsten for kristne, og at Irak er et av dets offer?»

Erkebiskopen har statistikken på sin side: 66 kirker er blitt angrepet eller

bombet siden juni 2004: 41 i Bagdad, 19 i Mosul, fem i Kirkuk og én i Ramadi. Bare i Bagdad finnes det 65 ulike kirker og klostre. Drøyt 40 av disse er altså blitt angrepet. Over 2000 mennesker, både legfolk, prester og biskoper, har blitt drept. I skrivende stund er ytterligere seks kristne drept og flere såret i ferske angrep, også mot kristnes hjem. Situasjonen er kaotisk og ute av kontroll. Det store spørsmålet nå blir kanskje dette: Skal kristne forlate landet, eller bli værende og med det risikere å måtte betale den høyeste pris: martyriet? Kristne ledere – både kirkelige og politiske – ser ut til å gi motstridende svar. Rapporter fra bakkenivå tyder uansett på at en stor majoritet nå har fått nok og ønsker å forlate landet.

Norsk innsamlingsaksjon

Situasjonen i Irak har skapt engasjement hos norske katolikker. Søndag den 7. november ble det på initiativ fra Norsk katolsk bisperåd, tatt ekstra-kollekt i samtlige av landets katolske kirker til gjenoppbyggingen av Vår frue av Frelsens kirke i Bagdad. Samme dag ble det feiret messe for ofrene i St. Joseph kirke i Oslo, hvor store deler av det kaldeiske miljøet i hovedstaden deltok. Lørdag den 13. november demonstrerte rundt 200 mennesker mot terroren og for økt beskyttelse av kristne, under en markering utenfor Stortinget. Her ble det også overlevert en appell til

Demonstrasjonen foran Stortinget

Foto: Wikimedia/Heinrich

Stortingets utenrikskomité via KrFs Knut Arild Hareide, som selv deltok i markeringen.

Bispesynoden for Midtøsten

Terroren i Bagdad kom i kjølvannet av bispesynoden for Midtøsten, som ble avholdt i Vatikanet i perioden 10.–24. oktober. Synoden samlet kirkeledere fra hele Midtøsten for å diskutere den vanskelige situasjonen for kristne i området. 185 biskoper deltok, 140 av disse fra de 22 østlige katolske kirker som er i kommunion med Roma. Disse representerte alexandrinske, antiokiske, armenske, kaldeiske og bysantiske liturgiske tradisjoner.

Pave Benedikt åpnet synoden med en sterk personlig meditasjon om Marias rolle som «Theotokos», Gudfødresken – gitt uten manus – hvor han også fordømte vold i Guds navn og advarte mot spredningen av «terroristideologi», narkotika og ansiktsløse finansinstitusjoner som slavebinder mennesket. «Det er den enkle tro som får disse falske gudene til å falle», sa paven.

Fullstendig trosfrihet, emigreringen av kristne fra land som Irak, Libanon og Det hellige land, behovet for en løsning på den israelsk-palestinske konflikt, voksende islamsk fundamentalisme, samt synkende fødselstall i den kristne befolkning og Kirkens interne harmoni og samlede slagkraft, var noen av temaene som var oppe til diskusjon. Synoden viste den store bredden som finnes i de østlige katolske kirker. Men en så stor rikdom av tradisjoner byr også på problemer – både av praktisk og teologisk art.

Øst versus vest

Bispesynoden var en anledning til å se på de østlige kirkers forhold til resten av den katolske verden, men også deres interne utfordringer. I dette henseende ble det advart mot tendensen til «ghettomentalitet» blant ulike kristne samfunn i regionen, samt en sterk oppfordring om økt integrasjon i storsamfunnet. Samtidig er det stort behov for økt relasjonsbygging mellom de ulike katolske tradisjonene – og alle kristne – i området, for å kunne forsvare og bevare den felles kristne tro.

En viss spenning mellom vestlige og østlige tradisjoner kom også frem i dagslyset. Ta for eksempel spørsmålet om gifte prester. Tradisjonelt har de østlige katolske kirker ordinert både gifte og sølibatære menn. Et påbud fra Roma fra 1930 forbød imidlertid gifte prester å operere utenfor egne tradisjonelle territorier. På synoden kom det flere krav om at gifte prester av østlig ritus også må få tjenestegjøre i diasporaen i vestlige land, og med dette oppheve det 80 år gamle forbudet.

Mange østlige katolikker som har emigrert, er nå underlagte vestlige biskoper av latinsk ritus – så sant ikke et eget østlig hierarki har blitt opprettet. Samtidig sitter det et forholdsvis stort lokalt hjemlig hierarki – med troende spredt utover hele verden – som føler seg maktesløse grunnet manglende

nei til antisemittisme og vold, ja til solidaritet med det palestinske folk. I den kompliserte verden av vaticanrelaterte nyheter er det ofte slik at enhver biskop eller kardinal som befinner seg innenfor noen miles omkrets av Vatikanet, automatisk blir tatt for å snakke på vegne av hele Kirken. Så også denne gang. Den gresk-melkittiske erkebiskop Cyrille Salim Bustros av Newton, USA, sto for synodens obligatoriske mediestorm da han på en pressekonferanse kommenterte den israelsk-palestinske konflikt, og bemerket at Skriften ikke kan brukes for å rettferdiggjøre israelsk territoriell ekspansjon på palestinsk bekostning. «Kristne kan ikke snakke om det 'lovede land' som en eksklusiv rettighet for et privilegert jødisk folk. Dette løftet ble opphevet av Kristus. Det finnes ikke lenger et utvalgt folk – alle menn og kvinner fra alle land

Det vil være naivt å tro at terroraksjonene i Bagdad ikke er et direkte svar på synodens appell om fredelig sameksistens i regionen.

jurisdiksjon over diasporaen. Av de seks patriarker i de katolske østkirkerne har nå fire mottatt kardinalverdigheheten, etter at pave Benedikt i november innlemmet den koptisk-katolske patriarken av Alexandria i kardinalkollegiet. Men tre av disse er nå over aldersgrensen på 80 år, og dermed utelukket ved neste konklave. Andre patriarker ønsker i kraft av sine titler automatisk deltagelse ved konklaver, da deres status «utranterer» vestlige biskopers. Stemningen i synoden reflekterte da også et generelt ønske om økt anerkjennelse og påvirkningskraft i Kirkens styre og stell.

Biskopen og Israel

Hva så med de mer politiske utfordringene? Den israelsk-palestinske konflikt var selvsagt et gjennomgangstema. Mens man i vatikandiplomatiet dyrker den hårfine balansen mellom på den ene siden å anerkjenne Israels rett til å leve innenfor trygge grenser, og på den andre siden solidaritet med lidende palestinere, er det lokale perspektiv langt mer direkte pro-palestinsk. Budskapet ser ut til å være:

har blitt det utvalgte folk,» sa Bustros, ironisk nok med base i USA, Israels nærmeste allierte.

Uttalelsene fikk stor medieoppmerksomhet, på tross av at Vatikanet tidlig distanserte seg ved å presisere at biskopen kun snakket på egne vegne. Selv den israelske viseutenriksministeren engasjerte seg, og hevdet at synoden hadde blitt «kapret av et anti-israelsk flertall» og med dette forvandlet til «et forum for politiske angrep på Israel». Det mange nok ikke fikk med seg, var at biskopens kommentarer vel så mye var myntet på tendensen til rettferdiggjøring – særlig blant evangeliske kristne – av enhver israelsk handling i det konfliktfylte området.

En ny kristen befolkning

Mens kristne med nesten 2000 års røtter i området fortsetter å emigrere, strømmer det samtidig arbeidsinnvandrere fra Asia – mange med katolsk bakgrunn – til land som Saudi-Arabia, Kuwait og Qatar. Dette stiller Kirken overfor helt nye utfordringer med tanke på pastoral oppfølging av arbeiderne.

Foto: Bernt Høivik

Demonstrasjonen i Oslo gikk nedover Karl Johan.

derne, som ofte mister kontakten med Kirkens liv grunnet manglende tilbud. I det saudiarabiske kongedømmet er da også all annen religionsutøvelse enn islam forbudt ved lov, og de rundt en million arbeidsinnvandrere utsetter seg for fare ved å samles for messefeiring og bønn.

Veien videre

Terroren i Bagdad har satt bispesynodens fokus på dialog og sameksistens mellom kristne og muslimer i Midtøsten i et nytt perspektiv. Fordømmelser fra internasjonale organisasjoner, muslimske geistlige, politikere og andre samfunnsstopper til tross: Ordene må nå følges opp med handling.

«Vi ønsker at prinsippet i Koranen om 'ingen tvang i religionen' virkelig settes ut i praksis,» heter det i synodens *Relatio post disceptationem* – en oppsummering av de innledende diskusjoner og innlegg.

Praktisk gjensidighet har da også vært et av pave Benedikts hovedfokus i dialogen med islam. Den muslimske verden må altså åpne for full religionsfrihet, for på denne måten å gjenspeile de verdier og rettigheter som garanteres for troende i andre deler av verden. Paven uttrykte det slik til den marokkanske ambassadør til Den hellige stol i 2006: «For troende – og alle mennesker av god vilje – er den ene vei som fører til fred og forbrødring,

en respekt for andres overbevisning og religiøse praksis, slik at den frie religionsutøvelse garanteres for hver enkelt.»

Alle disse store og brennbare tema kan få enhver til å miste pusten, og det finnes gode grunner til en udelt pessimisme med tanke på religiøs pluralisme i Midtøsten. Men det finnes også håp: Både Syria, Libanon og Jordan har kristne minoriteter som – på tross av synkende antall – lever beskyttet og innehar grunnlovsfestede rettigheter. Samtidig har den kristne befolkningen i Israel økt fra 34 000 i 1949 til 150 000 i 2008. De regionale forskjellene er altså store, og situasjonen for kristne vil variere fra land til land. En enkel trylleformel som kan løse den komplekse situasjonen, finnes ikke. Det er allikevel to tema som står igjen som bautaer: trosfrihet og fulle demokratiske rettigheter for kristne og andre minoriteter. Vatikanjournalisten John Allen beskriver trefende situasjonen som et «demokrati eller døden»-scenario for Midtøstens kristne.

Synodens sluttdokument presenterte 44 punkter med «forslag» til Pave Benedikt, som ventes å resultere i et pavelig dokument. Punktene bærer noe preg av å ha «temmet» energien fra mange av de lidenskapelige innleggene og presenteres i en mer klassisk diplomatisk stil.

En bispesynode – skjønt fylt med gode hensikter – løser lite i seg selv, spesielt med tanke på den siste tids dramatiske utvikling. Det vil være naivt å tro at terroraksjonene i Bagdad ikke er et direkte svar på synodens appell om fredelig sameksistens i regionen. Det som nå trengs, er praktisk handling. Her blir både den muslimske majoriteten i Midtøsten, nasjonale myndigheter, vestlige land og, ikke minst, kristne fra hele verden viktige allierte i kampen for fremtiden til de rundt fem prosent av Midtøstens befolkning som bekjenner seg til den kristne tro.

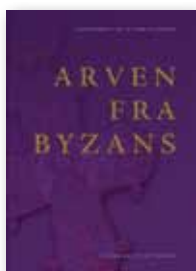
Alle taler og dokumenter på Vatikanets nettsted:
<http://bit.ly/96grPF>

John Allen fra National Catholic Reporters dekning:
<http://bit.ly/aU49W0>

Innsamlingsaksjonen til Vår frue av Frelsen i Bagdad

Den norske innsamlingsaksjonen til Vår frue av Frelsens kirke i Bagdad har fått inn hele 181 400 kroner. Aksjonen kom på initiativ fra Norsk katolsk bisperåd, og ga norske katolikker en mulighet til å hjelpe den terrorrammede menigheten i Bagdad direkte. Pengene overføres i disse dager til nuntius i Bagdad, erkebiskop Giorgio Lingua, som har sagt seg villig til å formidle summen videre til menigheten.

AD

Arven fra Byzans

Redigert av Øystein Hjort,
København: Sfinx, 2010,
448 sider, rikt illustrert, 450 dk.

Når det gjelder gjengs norsk holdning til klassiske studier, kan man ha inntrykk av at Alexander Kiellands for dømmende blick stirrer like inn i vår folkesjel. Vi plages av tanken på Fru Gottwalds Lille Marius, som resiterte sin deklinasjonstabell like inn i døden etter et så altfor kort liv ødelagt av brutalt pådrevet og helt unyttig lærdom.

Den samfunnskritikk som i *Gift* blir til høyverdig litteratur, finner uttrykk i mindre gjennomtenkte former når rent pragmatiske holdninger til dannelse (en forutintatt overbevisning om hva som er og hva som ikke er «nyttig») får diktere innholdet i faglige pensum. Norske gymnasier som i dag tilbyr elever undervisning i antikkens språk, kan, såvidt jeg vet, telles på hendene – selv hvis man har amputert et par fingre. Dette er noe de færreste føler behov for å kritisere. For er det ikke innlysende at klassisk grammatikk, sammenlignet med matnyttige naturfag, jus og datateknologi, er det reneste tidsfordriv?

Gresk

Mener vi at det er overflødig og bentrem helsefarlig å pugge latin, hva så med hellensk viten? Når vi betegner et eller annet som «helt gresk», er det for å henvise til noe så til de grader innfløkt og ubegripelig at det beste vi kan gjøre er å ryste på hodet og skifte tema. Stanser vi et øyeblikk og tenker oss om, må vi dog innrømme at greske begreper omgir oss allevegne. *Gymnasiene* vi har nevnt er et godt eksempel,

likeså selve uttrykket *skole*. Det samme gjelder mange former for spesialisert virksomhet, fra *astrofysikk* til *makroøkonomi* til *gynekologi*. Vi tenker gresk når vi ringer til en *elektriker*, når vi kjører på *asfalt*, når vi lytter til musikk, når vi utvider vår *horisont*, til og med når vi setter opp en *musfelle*!

Hvordan har de nådd oss, disse ordene? De kommer ikke rett fra Homer og Sofokles, men forutsetter en vide-reføring av kultur og kompetanse som gjennom elleve hundre år ble formidlet av det bysantinske imperium. Det er en stor glede at en innføring i denne rike arven foreligger på et skandinavisk forlag i et nytt, betydelig bokverk.

Arven fra Byzans er frukten av samarbeid mellom tyve danske bysantinister og dekker en mengde ulike temaer. Det bør understrekes at det ikke dreier seg om en systematisk «håndbok» på linje med *The Oxford Handbook of Byzantine Studies* (2008) eller Otto Mazals *Handbuch der Byzantinistik* (1989), for kun å nevne to nyere eksempler på en veletablert genre. Redaktørens forord viser til ønsket om å «belyse væsentlige træk ved bysantinsk kultur og samfund» i et bind som skal ha «formidlende karakter, og bidrage til at give den interesserede læser adgang til videre studier».

Forsettet er strålende gjennomført i en essaysamling med stor spennvidde både tematisk og stilmessig. Monografiske utredninger om silkehandel, myntstøping, relikvieregjemmer og kastratsang suppleres med vidvinkelperspektiv på bysantinsk historie, politikk, teologi, kunst og arkitektur. Nå og da kan oversiktsartiklene bli vel komprimerte. Hvordan lar det seg i det hele tatt gjøre å beskrive et millenniums politiske omveltninger eller asketisk-mystiske innsikter på tyve sider? I disse tilfeller spiller siste ledd i formålserklæringen inn: Hvert kapittel følges av en litteraturliste med viktige titler på flere språk. Altså er *Arven fra Byzans* et godt utgangspunkt for enhver som nærmer seg emnet for første gang og trenger et orienteringskart.

Skandinavia

Naturlig nok er det de særlig skandinaviske elementer som gjør boken til et viktig vitenskaplig bidrag i seg

selv. Erik Petersens artikkel om greske håndskrifter i Danmark er en fascinerende utlegning av vekslende holdninger til gresk kultur i Skandinavia på 16- og 1700-tallet. Beskrivelsen av Fredrik Rostgaards (1671–1745) mangeårige reise gjennom det vestlige Europa på jakt etter manuskripter gir et levende bilde, ikke bare av en lærd manns vyer, men av hans bevissthet om å være et selvsagt medlem av en europeisk kulturelite hvis fellesnevner, evnen til flytende formidling på gresk og latin, dannet bånd som overgår alt dagens *euro* noengang kan tenkes å skape. Christian Troelsgård redegjør for særtrekkene ved bysantinsk musikk og for det fremragende bidrag danske forskere har ydt til forståelsen av emnet. Jeg hadde også glede av Christian Thodbergs studie av Luthers dåpssalme som en gjenoppdagelse av patristisk innsikt, for ikke å nevne Anne-Mette Gravgards levende skildring av ikonets eksemplariske rolle i europeisk kunsthistorie. Søren M. Sindbæk byr på en oversiktlig beskrivelse av «Vejen fra Skandinavien til Byzans» og tilbake, med interessante detaljer om bysantinske funn i Norden.

Arven fra Byzans er gjennomgående rikt illustrert, bl.a. med et manuskript fra Hellig Olavs tid om legekunst. Det viser metodene i tidens fysioterapi, som helbredet ryggsmertor ved kjekt å henge pasienter opp-ned fra en krok i taket.

Innvendinger

I lyset av bokens mange, mange fortrinn virker det nesten smålig å hefte seg ved et visst antall trykkfeil, en tidvis mangelfull bilderedigering (et par kapitler om kunst ville vinne på et strammere forhold mellom tekst og illustrasjoner), og et for heseblesende tempo i noen avsnitt. Jeg innser vanskeligheten forbundet med en alternativ løsning, men kan allikevel ikke se at det innledende personregister er et tilfredsstillende substitutt for en analytisk beskrivelse av hovedlinjene i imperiets historie. Hvis noen av disse tingene justeres før et eventuelt senere opplag, blir boken enda bedre. Men dette er småplukk. *Arven fra Byzans* er et flott verk som fortjener en stor leserskare.

Br. Erik Varden *ocso*

St. Olav bokhandel har et rikholdig utvalg av musikk, et svært blandet repertoar; her er virkelig noe for enhver smak. Benytt sjansen nå i disse julegavetider til å finne gode, sjeldne og spennende innspillinger! Jeg vil spesielt fremheve utvalget av liturgisk musikk, deriblant julemusikk, hvor sortimentet er meget godt. Her er to andre smakebiter.

Vellyd og harmoni fra prester

The Priests
Harmony
RCA Records 2009

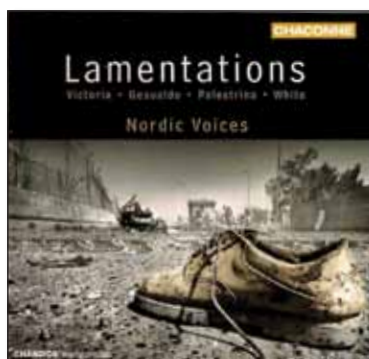
Harmony er prestetrioens andre studioinnspilling, og det er annonsert at den tredje *Noël* slippes i tide til jul 2010. Prestetrioen består av brødrene Martin og Eugene O'Hagan og David Delargy, de er alle tre sogneprester i Irland. Da deres første album ble sluppet for noen år siden, ble det øyeblikkelig det mestselgende klassiske debutalbum noensinne, og oppfølgeren lot ikke vente på seg. Trioen bruker samme producer, Mike Hedges, på *Harmony* som på debutalbumet. Ideen fra produsenten er klassikere (ofte kalt «svisker») arrangert i en slags «pop-tekstur» med synthesizer og bakgrunnskor. Man kan like en slik stil eller la være, men syngende det kan de!

Noen av arrangementene blir vel pompøse og drukner på sett og vis i klang; dette er synd fordi det drukner den rene og vakre vokalklangen fra prestene. De tre har vakre, maskuline

stemmer som klinger godt sammen; lykkelig de sogn som har slike synkende prester som liturger! Sporene *The Lords Prayer* (Fader-vår) og *Bí Íosa Chroíse* (fr. *Martin's thoughts*) er etter min mening blant det beste på albumet, der kommer stemmene godt til sin rett og er ikke blitt overarrangert.

Dette er vokal vellyd, behagelig i øret, og absolutt verd å høre på. Ønsker man god musikk, vokal velklang som ikke stiller for store krav til lytteren, er dette et godt valg. Albumet er et godt julegavetips som vil falle i smak hos de fleste.

Kan vi håpe på et album med renere arrangementer og mindre synthesizer-tekstur på albumet som slippes i disse dager?

Vidunderlig vakre klagesanger

Nordic Voices
Lamentations
Chandos Records 2009

Lamentations – *Klagesanger* er kanskje ikke et førstevalg for platekjøpere nå i en førjulstid, men det burde det være. Vokalgruppen Nordic Voices (bestående av Tone Elisabeth Braathen, Ingrid Hanken, sopraner, Ebba Rydh, mezzosopran, Per Kristian Amundrød, tenor, Frank Havrøy, bariton og Njål Sparbo, bass), er profesjonell og internasjonalt meget anerkjent.

Rent liturgisk hører *Klagesangene* hjemme i Den stille ukes liturgi, i officiet (tidebønnen) *Tenebræ*. Utvalget vi hører på albumet er ren kunstmusikk og må derfor ikke sammenlignes eller

sidestilles med *Klagesanger* skrevet for liturgisk bruk.

Dette er fullendt og lytefri vokalklang, og det er vanskelig, for ikke å si umulig, å sette fingeren på noe som ikke skulle holde mål vokalt sett. En nesten heretisk tanke sniker seg innpå mens jeg lytter: er dette for perfekt, kan noe blir for perfekt? Om middelalderens kunstnere fortelles det at de alltid la inn en feil, en imperfeksjon, dette for å vise at bare Gud er perfekt. Denne imperfeksjon var særlig tydelig hos teppeveverne.

Jeg merker at denne helt fullkomne velklangen nesten har en søvndyssende effekt på meg som lytter, det er så vakkert, så uendelig vakkert! Ville jeg lyttet enda mer årvåkent og aktpågivende om det fantes en aldri så liten skjønnhetsfeil innvevd?

Sr. Ragnhild Marie Bjelland OP

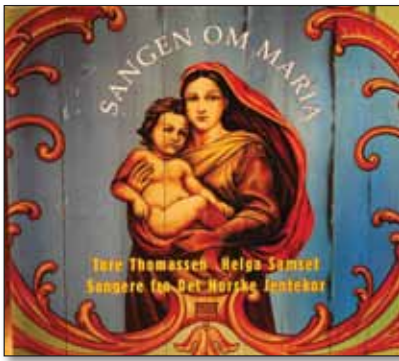
ST. OLAV

St. Olav i utlandet

Alle registrerte katolske husstander i Norge får automatisk St. Olav. For å få bladet til utlandet, må man si fra at man ønsker det.

St. Olav retter!

I forrige nummer oppga vi feil telefonnummer til Tautras såpeavdeling. Det korrekte nummeret er 74 80 97 79. Vi minner også om at søstrene foretrekker skriftlig bestilling og at produktene også kan kjøpes i St. Olav bokhandel i Oslo.

Strålende sanger om Maria

Ønsker du at familien skal komme nærmere Maria og julemysteriet i adventstiden? Da bør du sikre deg Tore Thomassens nye barne-CD: «Sangen om Maria».

Av Ragnhild Helena Aadland Høen

Med seg på laget har han fått den profesjonelle fortelleren Helga Samset og sangere fra Norges beste pikekor: Det Norske Jentekor. Maria Solheim er solist på to av sangene. Resultatet er et enestående syngespill. Gjennom 17 spor får vi bli med Jomfru Maria når engelen Gabriel kommer til henne, når hun besøker Elisabet, på hennes strevsomme reise til Betlehem, i jakten på husrom, når hun føder og når gjeterne og vismennene kommer på besøk. Thomassens fortelling er troverdig og jordnær. Han har ikke begitt seg ut på hypotetiske eventyr og fri fantasi, men har holdt seg til den tradisjonelle historien, til Bibelen.

Maria våkner og ber

Syngespillet starter i desember i år 0 med en nydelig sang om Maria som våkner: «Det er mørk desembermorgen i et hus i Nasaret der Maria tenner lyset, og hun folder sine hender, hun vil takke, hun vil be. (...) Og Maria ser mot lyset og mot alt hun ikke vet; alt som venter, alt som kommer, alt det fine som skal skje.»

Deretter kommer fortellerstemmen: «Her begynner historien om Maria og om alt det forunderlige som hendte for 2000 år siden. Maria gjør seg klar til en lang reise. Men, vent litt, egentlig begynner historien nesten ni måneder før denne reisen. Det er en vakker vårdag i den lille byen Nasaret (...)» Og slik fortsetter vekslingen mellom musikk og historier i kronologisk gang fram til Marias skjønne vuggesang er sunget: «Sov, lille prins i fra Himmelen, sov lille Frelsermann. Stjernen din skinner på himmelen og ut over alle land.»

Høy musikalsk kvalitet

Det er trist å måtte skrive det, men mye barnemusikk er av typen «det er jo bare barn»-lavkostproduksjoner. Dette er ikke en sånn CD. «Sangen om Maria» tar både barna, Maria og Gud på alvor. Da er bare det beste godt nok. Her finnes ingen spor av syntehesizer. Derimot bidrar proffe musikere med flygel, melodika, fiolin, bratsj, nøkkelharpe, kontrabass, mandolin, perkusjon, banjo, gitar og ukulele (!). Arrangementene er flotte, påkostede og spennende.

Unik adventsmusikk

Thomassen har laget syngespillet for korsangere i barneskolealder, men også yngre barn vil ha stor glede av å lytte til CDen og komme i skikkelig adventsstemming sammen med Maria. «Sangen om Maria» forhandles av St. Olav bokhandel og i alle Bok og Media-butikker. Du kan også bestille den direkte fra Tore Thomassen: post@torethomassen.no. Her får menighetene den til innkjøpspris kr. 109 og kan selge den til vanlig utsalgspris kr. 169.

En liten bønn: Ikke piratkopier denne CDen. Tore Thomassen har selv tatt den økonomiske risikoen og betalt for produksjonen. Kjøp CDen til familien og gi den bort i gave til jul!

Syngespill i menighetene

Sangene i «Sangen om Maria» er unisone eller tostemte. Dermed kan syngespillet fint fremføres av katolske barnekor, enten barna er nybegynnere eller viderekomne. Sangene kan også brukes enkeltvis. Noteheftet

selges av Ung Kirkesang – www.sang.no – og direkte fra Thomassen: post@torethomassen.no.

Thomassen er idealist og samarbeider mer enn gjerne direkte med menigheter. Ønsker du å tilpasse arrangementene eller har du andre ønsker om endring, er det bare å ta kontakt med ham.

Opprinnelig skrevet for Norges Unge Katolikkens barneblad *Arken*. Gjengitt med tillatelse.

St. Hallvard søker ny menighetssekretær i 100 % stilling

St. Hallvard menighet er landets største katolske menighet med over 12.000 registrerte medlemmer. Menighetens kontor er i samme bygning som kirken på Enerhaugen, fem minutter fra Tøyen T-banestasjon. Foruten sogneprest og kapellaner består staben av menighetssekretær, barne- og ungdomsarbeider, regnskapsfører, organist, vaktmester, sakristan, renholder og frivillige kontormedarbeidere.

Vår menighetssekretær de siste 8 årene går av med pensjon den 1. juni 2011 og vi søker derfor hans etterfølger. Av hensyn til en viss overlappning er det ønskelig med tiltredelse medio mai.

Menighetssekretærens arbeidstid er fra mandag til fredag på dagtid. Lønn etter avtale. Pensjonsordning.

Det kreves at aktuelle søkere er katolikker, er vant til kontorarbeid og PC (bl.a. Word og Excel) og behersker norsk skriftlig og muntlig og engelsk muntlig. Det er ønskelig med kjennskap til andre språk.

For nærmere informasjon og fullstendig utlysningstekst kan man kontakte sognepresten p. Sigurd Markussen eller menighetssekretær Frode Eidem på telefon 23 30 32 00 og <http://sthallvard.katolsk.no> eller www.katolsk.no.

Søknad sendes innen 15. januar 2011 til p. Sigurd Markussen, Enerhauggt 4, 0651 Oslo eller sigurd.markussen@katolsk.no.

Søsterlandskap i forandring

Av sr. Anne Bente Hadland OP

Som nevnt i forrige nummer av St. Olav, har «Søsterrådet» gjenoppstått, og SKON (Sekretariatet for kvinnelige ordenssamfunn i Norge) er gått over i historien. Det har skjedd mye på klosterfronten i Norge de senere år, og de gamle strukturene var ikke hensiktsmessige.

Foto: St. Olav kloster

I konkret utforming er det stor variasjon i våre nye klostre. Her Tautra sommeren 2010 ...

På landsbasis har antall søstre gått drastisk tilbake, og noen ordensfellesskap, Jesu Små Søstre og Antoniusøstrene, har forlatt Norge for godt. I 1993 var det 219 søstre i Norge, i 2000 190, i 2005 167, i dag er det 134. Samtidig har vi fått syv nye grunnleggelser de siste 20 årene, og det er for tiden 10 unge kvinner som er under utdanning (noviser, første løfter) hos Birgittasøstrene, Elisabethsøstrene, Karmel, Tautra, Lunden, Det hellige kors av Quy Nhon og Nha Trang. I tillegg er det 13 postulanter, hvorav åtte er vietnamesiske kvinner som St. Josephsøstrene har tatt imot.

Det samlede antall søstre går ned, men klosterlivet er i vekst. Hvordan henger det sammen?

Europa

Løfter vi blikket ut over Norges grenser, men begrenset til Europa, ser vi klare tendenser. Europa var frem til midten av 1900-tallet ordenslivets sentrum, en utklekkingsanstalt for misjonærer som ble sendt ut over hele verden. Også til Norge. Nederland og Tyskland var de største leverandørene av prester og søstre til Norge like frem til 1960-1970-årene. Fra midten av 1950-tallet og frem til ca. 1980 gikk antallet kall drastisk ned, og mange forlot også tjenesten.

Årsakene til nedgangen i ordenslivet i Europa er komplekse og lar seg

ikke redusere til én enkelt hendelse, som Det annet vatikankonsil – eller 1968 for den del. For det første er det alderdommen som preger en del av våre fellesskap. Den europeiske befolkning er i stigende grad en aldrende befolkning, og det er en tendens som fortsetter. I 2005 var det 280 millioner katolikker i Europa, men tallet er synkende. Det fødes færre barn, færre av dem blir døpt, og i det som en gang var «kristenheten», er kristendommen i dag bare én av flere religioner. Blir det færre kristne, er det også færre kall til klosterliv. Og når søstrene blir færre og forsvinner ut av syne, hvem skal da vite at det er et alternativ? Det er ingenting i denne utviklingen som burde overraske oss. Ulike tendenser, politisk og sosialt, har også bidratt – dessuten

Foto: Carlo Bonanno Le Hong Phuc

... og her Hønefoss sommeren 2009.

mer ofte for å studere, men også for å gi en hånd der det trengs. For å ta Frankrike som eksempel: Per i dag er det drøye 2000 franske misjonærer i tradisjonelle misjonsland, mens det i Frankrike selv er mer enn 4000

Det samlede antall søstre går ned, men klosterlivet er i vekst. Hvordan henger det sammen?

ogsåendringer i religiøsitet; mennesker klarer seg i økende grad uten Gud, selv om interessen for «det åndelige» på ingen måte synes å avta.

Globalisering

Det er et karakteristisk trekk ved ordenslivet i Europa at stadig flere unge kvinner og menn fra andre kontinenter tar del i det. De kom-

misjonærer fra Vietnam, Afrika, India osv.

Denne globaliseringen av ordenslivet ser vi også i Norge. De siste grunnleggelsene kommer fra Filippinene, Vietnam og USA, og en tradisjonell europeisk kongregasjon som Karl Borromeussøstrene er nå representert ved indonesiske søstre. Birgittasøstrene og Moder Teresas søstre

lever i internasjonale fellesskap; her er Mexico, India, Polen, Italia, Frankrike og Kenya representert.

De vietnamesiske søstrene som har grunnlagt på Hønefoss, skal også grunnlegge i Bergen, og da i samarbeide med Fransiskus Xaverius-søstrene. De skal utgjøre et fellesskap på Marias Minde og etablere sin egen virksomhet der. Mange av dem som inntre i Norge, kommer fra andre land. Mest iøynefallende er nok St. Josephsøstrenes prosjekt: syv postulanter og en kandidat fra Vietnam. Fem postulanter prøver for tiden ut sine kall tre andre steder, de kommer fra Norge (2), Polen (2) og Kina (1).

Vitalitet

Ordenslivet har alltid vært et speilbilde på Kirken og samfunnet. Det gjelder også for Norges vedkommende. Norge er allikevel et unntak i det store bildet. Også her har antallet ordenssøstre gått tilbake, men samtidig har vi altså hatt hele syv grunnleggelser i løpet av de siste 20 årene. Det som preger utviklingen hos oss, er at antallet monastiske kall er på vei oppover. De utgjorde 13 % i 1993, 19 % i 2000, 22 % i 2005, og er steget til 28 % i dag, fordelt på de fire klostrene i monastisk tradisjon

i Norge: Lunden, Karmel, Tautra og Klarissene. Antallet apostoliske søstre vil fortsatt synke, men også der er det kall, selv om antallet nye kall ikke er like stort som den naturlige avgangen.

Evangelisering

For noen fellesskap er verket fullbragt, og de dør ut. Utfordringen i dag er imidlertid ikke primært gamle og syke søstre og klostre som skal lukkes, men mennesker som er villige til, med lidenskap, å snakke om Gud så verden kan forstå og komme til tro. Det som trengs, er steder som er åpne for mennesker som søker Gud, og mennesker som ser seg selv som redskaper for evangelisering – overalt og i alle situasjoner. Det viktigste er å gi Gud til verden og bære verden frem for Gud. Søstrenes rolle er på langt nær utspilt.

Søstre etter fødeland

Fødeland regnes etter nåværende geografiske grenser. Kun søstre tilknyttet en kommunitet i Norge og fast bosatt her er talt med. Søstre på studieopphold i Norge er derfor ikke med, men det er søstre tilknyttet Norge på studier eller sabbatsopphold i utlandet. Omfatter noviser og søstre med timelige og evige løfter.

Status per 2. november 2010.

Fordeling etter fødeland

Tyskland	33
Polen	27
Vietnam	15
Norge	14
Nederland	7
India	6
USA	6
Filippinene	4
Frankrike	4
Storbritannia	4
Mecixo	3
Indonesia	2
Italia	2
Tsjekkia	2
Canada, Danmark, Irland, Kenya og Romania	1 hver

David:

INGEN VEI UTENOM

- om oppgjøret med en katolsk biskop

St. Olav forlag 2010

Da det den 7. april 2010 ble kjent at biskop Georg Müller av Trondheim ble avskjediget som utøvende biskop på grunn av overgrep mot meg da jeg var mindreaig, utløste dette store diskusjoner og en mediestorm uten like. Prosessen har vært tung, og jeg har felt noen tårer. Jeg ønsker å fortelle min historie for å nyansere diskusjonen, bidra med mine refleksjoner og gi innblikk i hvordan Den katolske kirke har håndtert saken min. Jeg har brukt mye energi og krefter på dette arbeidet, som har hatt en helsebringende effekt på meg. Allikevel er det ikke for egen del at jeg ønsker å fortelle historien min. Jeg har fått min oppreisning. Jeg håper imidlertid at boken kan være til støtte og hjelp for andre som måtte ha opplevd noe lignende, for Den katolske kirke i sitt videre arbeid for å forebygge overgrep og for andre institusjoner som arbeider eller bør arbeide med temaet. Jeg ber om forståelse for at jeg fremdeles ikke ønsker å avsløre min identitet og derfor skriver under pseudonym. David

– David forteller sin historie om det overgrep han ble utsatt for av en av Kirkens biskoper, og han forteller den godt og saklig. Helt siden han oppfattet overgrepets virkelighet, har han villet ha kontrollen over sin egen sak. Ingen avis eller advokat skulle gjøre det for ham. Og han valgte et kirkelig oppgjør. Fra forordet av biskop Bernt Eidsvig

Etter ønske fra David går bokens overskudd i sin helhet til byggefondet for ny St. Olav kirke i Trondheim.

110 sider – 2010 – soft cover – 978-82-7024-235-1 – kr 198

www.stolavforlag.no

En felles åndelig arv

Av Jeff Ziegler, oversatt av Gunnar Wicklund-Hansen

Katolsk-jødiske relasjoner blir fordypet under pave Benedikt XVI.

I 1928, da den kommende pave Benedikt XVI var 11 måneder gammel, erklærte Vatikanets troselærekongregasjon, under ledelse av den energisk anti-modernistiske kardinal Rafael Merry del Val, at «Den katolske kirke alltid har bedt for det jødiske folk, som var betrodd Guds løfte inntil Jesu Kristi komme – uavhengig av dets følgende blindhet, eller snarere nettopp på grunn av den. Beveget av denne kjærlighetens ånd har Den apostoliske stol beskyttet dette folket mot urettferdige plager. Slik den bebreider alt hat og all fiendskap mellom folkene, fordømmer den spesielt hat rettet mot Guds utvalgte folk et hat som i dag populært blir kalt 'antisemittisme.'»

Da Joseph Ratzinger var ni år gammel, sendte pave Pius XI ut sin anti-nazistiske encyklika *Mit Brennender Sorge* (Med brennende sorg). Det følgende år utgav Den hellige kongregasjon for seminarer og universiteter en «Syllabus mot rasisme» og oppfordret katolske undervisningsinstitusjoner til å kjempe mot nazistiske raseteorier. Fem måneder senere fortalte pave Pius XI en gruppe belgiske pilegrimer: «Antisemittisme er en opprørende bevegelse, som vi kristne ikke kan delta i. Antisemittisme kan ikke bli rettferdiggjort. Åndelig sett er vi semitter.»

Mer enn 70 år senere fortsetter pave Benedikt å fordømme antisemittismen, mens han fordyper dialogen mellom Kirken og jødedommen. Når han gjør det, fokuserer han på kristendommens jødiske røtter – på det faktum at katolikker åndelig sett er semitter – og oppfordrer stillferdig

Paven med Storbritannias overrabbiner, Lord Jonathan Sacks, 19. september 2010.

jødene til å omvende seg til Kristus i Kirken, som han fremstiller som oppfylt jødedom åpnet for alle.

Likevel ignorerer pressen stort sett innholdet i pave Benedikts dialog med jødedommen. Da han besøkte den store synagogen i Roma 17. januar, ble han mottatt med gjentatt applaus, og brukte mesteparten av sin tale til å begråte Holocaust, fordømme antisemittisme og foreslå De ti bud som et hovedområde for felles jødisk-katolsk vitnesbyrd. Likevel begynte Associated Press sin nyhetsmelding: «I et synagogebesøk hjemsoekt av historien krysset pave Benedikt XVI og jødiske ledere søndag klinger om Pius XIIs rulleblad under Holocaust ...» AP fokuserte på én setning i pavens tale og tilla den polemisk mening.

«Man kan ikke unngå konklusjonen at det er en utbredt motvilje mot Benedikt XVI i media, og direkte fiendtlighet i noen kretser, og dette er det ikke altfor vanskelig å analysere,» sier rabbi David Rosen, direktør for Den amerikanske jødiske komité's Departement for interreligiøse saker. «Som en generalisering, er det riktig å si at media generelt er liberalt og meget sekulært. Religiøs konservatisme står ikke høyt i kurs i dag.»

En felles åndelig arv

Da p. Ratzinger var en 38 år gammel *peritus* ved Det annet Vatikankonsil, ble konsilfedrene enige om *Nostra Aetate*, erklæringen om Kirkens forhold til de ikke-kristne religioner. Erklæringen fordømte antisemittismen og skis-

serte kristne og jødere «felles åndelige arv», ofte med Paulus-sitater.

«Ifølge Skriftens vitnesbyrd kjente Jerusalem ikke sin besøkelsestid, og for en stor del tok jødene ikke imot Evangeliet, og mange av dem motsatte seg til og med dets utbredelse,» heter det i dokumentet, som fortsetter: «Ikke desto mindre er jødene, ifølge Apostelen, fremdeles på grunn av fedrene høyt elsket av Gud, som aldri fornektet sine gaver og sin kallelse.» Mens «Guds gaver og Guds kall ikke tas tilbake» (Rom 11,29), gjør dokumentet det klart at «[Kirken] forkynner også, og den skal bestandig forkynne Kristus, som er 'veien, sannheten og livet', i hvem menneskene finner det religiøse livs fylde, i hvem Gud har forlikt alle ting med seg.»

Til tider har katolikker som er involvert i den katolsk-jødiske dialog, understreket det ugjenkallelige i Guds gave og kall til jødene på bekostning av forkynnelsen av Kristus. I 2009 kritiserte de amerikanske biskopenes doktrinekomité et innflytelsesrikt jødisk-katolsk dialogdokument for å være «ikke presist nok og potensielt villedende», delvis fordi det hevdet at «jødene har en forpliktelse til ikke å bli kristne, og at Kirken har en tilsvarende forpliktelse til ikke å døpe jøder.»

I 1984 skrev kardinal Ratzinger, nå den 57 år gamle prefekt for Troskongregasjonen, *Se på ham som er gjennomført*, der han reflekterte over kristendommens jødiske røtter. I dette arbeidet «leder kardinal Ratzinger oss vekk fra den idé som noen har, at

Israels tradisjoner ble avskaffet eller skiftet ut av Jesus», noterer David Moss i Forbundet av jødiske katolikker. I stedet, som kardinal Ratzinger skriver, er «universaliseringen av Israels tradisjon [i Den nye pakt] dens endelige stadfestelse, ikke dens avskaffelse eller utskiftning ... Jesu oppgave var bare å fornye dette folket i dets forhold til Gud ved å åpne det opp for hele menneskeslekten.»

To år senere ble den fremtidige paven formann i kommisjonen som var ansvarlig for å skrive og redigere *Den Katolske Kirkes Katekisme*. Den ble utgitt i 1992 og inneholder en lang seksjon (nr. 571–98) om forholdet mellom Jesus Kristus og Israel. Seksjonen om Kirken og ikke-kristne (nr. 839–845) lærer, på linje med *Nostra Aetate*, at Guds gave og kall til jødene er ugjenkallelige, og at «Faderen [vil] kalle hele menneskeheten sammen i sin Sønnns Kirke. Kirken er det sted hvor menneskeslekten skal gjenfinne sin enhet og sin frelse.»

Enhver som møter Jesus Kristus, møter jødedommen

I sitt arbeid fra 1998, *Mange religioner, én pakt*, reflekterer kardinal Ratzinger over Kirkens forhold til jødedommen: «Uten å avskaffe Israels spesielle misjon, blir alle nasjoner brødre og mottagere av Det utvalgte folks løfte. De blir Guds folk sammen med Israel,» skriver han. «Slik er pakten på Sinai blitt avløst. Men straks det som var foreløpig i den er blitt blåst bort, ser vi hva som er virkelig definitivt i den.»

«Selv om kristne ser frem til dagen da Israel vil gjenkjenne Kristus som Guds Sønn, og splittelsen mellom [de kristne og Israel] vil bli helet,» tilføyer han: «bør de også anerkjenne Guds forsyn, som tydelig har gitt Israel en spesiell misjon i denne hedningenes tid.»

Pontifikatet

Kardinal Ratzingers arbeid som teolog gjorde ham på en enestående måte forberedt til å fordype Kirkens lære om forholdet mellom Kirken og jødedommen. «Jeg ser ham som vår mest seriøse partner i Den katolske kirke, og det har han vært i de siste 26 år,» sa

rabbi Israel Singer, formann i World Jewish Congress, da paven ble valgt.

Pave Benedikt nevnte de jødiske og katolske relasjoner i messen i april 2005 som innledet hans pontifikat. «Med stor hengivelse hilser jeg ... mine brødre og søstre i det jødiske folk,» sa han, «som vi er forbundet med gjennom en stor felles åndelig arv, en arv som er rotfestet i Guds ugjenkallelige løfter.»

Seks uker senere fortalte han Den internasjonale jødiske komité for interreligiøse konsultasjoner: «Jeg ønsker å forsikre dere om at Kirken forblir sterkt forpliktet, i sin katekese og i hvert aspekt av sitt liv, til å implementere *Nostra Aetates* avgjørende lære. I årene etter Konsilet tok mine forgjengere, pave Paul VI og på en særlig måte Johannes Paul II, betydningsfulle skritt i retning av å forbedre relasjonene til det jødiske folk. Det er min intensjon å fortsette på denne veien.» Denne talen var særlig betydningsfull «fordi den kommer så snart etter at han ble valgt, og fordi han forplikter

seg til å følge pave Johannes Paul IIs historiske vei i arbeidet for å forbedre relasjonene til det jødiske folk,» uttalte Myrna Shinbaum i Anti-Defamation League til CWR.

Noen få dager senere stanset pave Benedikt den planlagte saligkårig av p. Leon Dehon (1843–1925). Roy Schoeman, forfatter av *Salvation is From the Jews*, skriver at Dehon hadde kalt Talmud «en lærebok for banditten, den som forderver, samfunnsødeleggeren» og hadde anbefalt at jøder ikke skulle få lov til å eie land eller gjøre tjeneste som dommere eller lærere.

I synagogen i Köln

I august 2005 besøkte pave Benedikt synagogen i Köln. «Johannes Paul startet disse nyskapende besøkene [i synagogene], men Benedikt XVI gjorde dem til en fast del av sine offisielle reiser,» sier Marty Barrack fra Second Exodus, et apostolat som promoterer Kirken som det evige Israel. «Sett fra mitt perspektiv er disse besøkene de viktigste erklæringer Benedikt har

kommet med angående forholdet mellom Kirken og jødedommen.» Gary Krupp, jøde og leder for *Pave the Way Foundation*, som har dokumentert pave Pius IIIs anstrengelser for å redde jødene under Holocaust, er enig. «Jeg tror at hver tydelig gest paven har gjort, taler sitt tydelige språk om hans åndelige bånd til det jødiske folk,» uttalte han til CWR.

«Historien om forholdet mellom jødiske og kristne fellesskap har vært komplisert, og ofte smertefull,» påpekte pave Benedikt i synagogen. «Det var velsignede tider da de levde fredelig sammen, men det var også forvisningen av jødene fra Köln i 1424.» Etter å ha sørget over ofrene for Holocaust, tilføyde han:

«Enhver som møter Jesus Kristus, møter jødedommen ... Jeg vil oppmuntre til en oppriktig og tillitsfull dialog mellom jøder og kristne, for bare på denne måten vil det bli mulig å komme til en felles tolkning av omstridte historiske spørsmål, og fremfor alt å gjøre fremskritt i retning av en teologisk evaluering av forholdet mellom jødedom og kristendom. Hvis denne dialogen skal være oppriktig, må den ikke glatte over eller undervurdere de eksisterende ulikheter: På de områder hvor vi skiller lag på grunn av sterke trosoverbevisninger – og nettopp på disse – er det vi trenger å vise respekt for og kjærlighet til hverandre.»

I tråd med denne oppfordringen om en ærlig samtale som ikke skjuler forskjeller, fortalte pave Benedikt en forsamling fra *Anti-Defamation League* i 2004 at «de fire tiår etter *Nostra Aetate* har ført til mange positive fremskritt, og de har også vært vitne til noen tidlige trinn, kanskje fremdeles for nølende, i retning av en mer åpen samtale om religiøse temaer. Det er nettopp på dette nivået med åpen meningsutveksling og dialog at vi vil finne grunnlaget og motivasjonen for et solid og fruktbart forhold.»

Opprinnelig trykket i Catholic World Report (CWR), gjengitt med tillatelse. Del II *Kontroverser og håp* kommer i neste nummer.

Hvorfor er adventsfargen fiolett?

Av Ida Frøydís Aglen ofs

Himmelens farge er blå. «Fader vår, du som er i himmelen,» sier vi. Altså: Blå er Guds farge – den guddommelige farge. Mens himmelens farge er blå, er jordens farge, menneskenes farge, rød. Det forstår du når du tenker på at blodet ditt er rødt. Du kan ikke leve uten blod.

Ta frem maleskrinet ditt og mal en blå himmel. Så tar du rød farge på penselen og maler litt oppå det blå. Da vil du se at når blå kommer sammen med rød og blandes, så blir det fiolett.

Det viser nettopp hva advent er – vi venter på at det guddommelige, det blå, kommer og forenes med det menneskelige, rød. Himmel og jord forenes. Gud og mennesket møtes.

I adventsalmen synger vi:

Tenn lys for himmelkongen,

som gjeter flokken så!

Snart møtes jord og himmel,

i barnet, lagt på strå!»

I hver messe sier vi sammen det vi tror på – vår trosbekjennelse – og når vi kommer til ordene *Jesus er blitt kjød ved Den Hellige Ånd av Jomfru Maria, og er blitt menneske*, så bøyer vi hodet, og i julemessene kneler menneskene over hele jorden ved disse ordene for å vise at det at Gud ble menneske er det viktigste som er skjedd i menneskenes historie.

Noen ganger synger vi i kirken trosbekjennelsen på latin. Da kan dere lytte etter ordene *incarnatus* – dette ene ordet sier nemlig hva hele Bibelen handler om: At Gud ble menneske for at vi skulle komme nær Gud og bli mer lik Ham. Noen spør hva julen egentlig er – hva det er vi venter på i adventstiden. Ute i byen er det så mye rart å se i adventstiden: julenisser, gaver, juletrær, stjerner osv. osv., men hvis du vil si hva julen er med ett eneste ord, kan du snakke latin og si *incarnatus*. Hvis du vil si på norsk hva jul er, kan du bruke tre ord: *Gud ble menneske*.

Foto: Wikimedia Commons

Han er blitt kjød ved Den Hellige Ånd av Jomfru Maria ... sier vi altså i trosbekjennelsen.

Nå kan du male Jomfru Maria med rød kjole og blå kappe over. Hun er nemlig himmeldronning. Derfor har hun blå kappe. Men hun er et menneske som oss. Derfor har hun rød kjole.

Jeg ønsker dere en fin forberedelsestid/adventstid og så en kjempefin julefest hvor vi feirer:

At jord og himmel møtes – at Gud ble menneske.

Foto: Wikimedia Commons

med sauene, hadde Giuseppe og Alfredo brutt seg inn der. De spiste opp maten hans før de stakk av og tok med seg det de fant av eiendeler. Nikolas fortalte de to tyvene om hvor fattig gjeteren selv var og hvor hardt han hadde arbeidet for å kunne kjøpe seg selv to sauer. Det stakk ordentlig i de to kjeltringene da de fikk høre dette.

Det andre bildet Nikolas viste dem, var fra husværet til en dame som de hadde nappet pengepungen fra i byen for en uke siden. Det hadde ikke vært så mye penger i den, men det var nok til at Giuseppe og Alfredo hadde kjøpt seg middag og vin. Nå fikk de se at damen bodde på et lite rom med mannen sin, som hun hadde tenkt å kjøpe nye sko til for pengene hun hadde tjent på å selge håndarbeid på torget. Fordi de hadde tatt pengene hennes, måtte mannen hennes fortsette å gå i fillete sko. De to røverne fikk så dårlig samvittighet at det vred og vrent seg i dem.

Det tredje og siste scenarioet Nikolas ville vise dem, var fra byens torg, og først kunne ikke de to tyvene helt forstå hva det skulle bety. På torget hadde de aldri stjålet noen ting – der var det for mange mennesker. Men nå fikk de med ett se en kjerre med to bur på. En folkemengde hadde samlet seg på torget. De hoiet og skrek. Midt på torget stoppet vognen, og de som satt i burene, ble dratt ut. Til sin forskrekkelse fikk Giuseppe og Alfredo se at de to fangene var dem selv, og at det på plassen var reist to galger... Rett ved galgene sto det to gamle kvinner og gråt mens folkemengden kastet råttent mat på de to dødsdømte. «Den aller verste synden dere to har gjort er at dere har knust hjertene til mødrene deres,» sa Nikolas og pekte mot de to kvinnene. Da holdt ikke de to slynglene det ut lenger. De brøt opp med det samme, og fra den dagen stjal de aldri mer. De ba om tilgivelse for det gale de hadde gjort, og holdt seg fra da bare til hederlig arbeid.

Pedagog

Legendene om St. Nikolas viser oss en stor representant for dydene rettferdighet og gavmildhet. Men ikke minst kan vi i ham se en stor pedagog. Moralen i fortellingene er tydelig, om enn enkel: Å gjøre godt og rett skal lønne seg, mens å gjøre ondt og synde vil straffe seg. I dag tenderer

mange til å mene at mennesker skal lære seg å handle rett og være gode mot sin neste, alene for sin rene samvittighets skyld. Stikk i strid med en slik oppfatning, deler St. Nikolas ut kostbare gaver til mennesker som belønning for deres godhet. Han mener nemlig at vi skal belønnes for godheten, slik at vi skal fortsette å gjøre det gode og dermed ikke falle for fristelsen til å synde.

Når mange katolske familier får besøk av St. Nikolas på 6. desember, og han spør om det er noen snille barn som bor der, så er ikke poenget å rette en moralsk pekefinger mot barna. Budskapet på den 6. desember er at vi skal huske på å belønne hverandre. Alle barna får uansett gave av St. Nikolas, for på en eller annen måte har alle vært snille. Og det finnes ikke ett menneske som ikke fortjener en oppmerksomhet for sin godhet.

Alternativene til godheten er som kjent likegyldigheten og ondskapen, og det er det verste av alt som finnes, sier Nikolas. Alle gode midler er tillatt å bruke for å hjelpe hverandre å unngå å gjøre ondt, og det er legitimt å si at de snille og greie skal få gaver.

Camilla Cselenyi,
Kateketisk Senter

Pavens bønneintensjoner 2010/11

Desember
At våre erfaringer av lidelse må være en mulighet til å bedre forstå uroen og smerten hos mange som er alene, syke eller gamle, og bevege oss alle til å yte dem sjenerøs hjelp.

At alle jordens folk må åpne sine dører for Kristus og hans evangelium om fred, rettferd og forbrødring.

Januar
At den skapte verdens rikdommer må bli bevart, verdsatt og gjort tilgjengelige for alle, som Guds dyrebare gave til menneskene.

At de kristne må oppnå full enhet og vitne for alle om Gud som den Far som favner hele verden.

Februar
At alle må respektere familien som institusjon og anerkjenne dens uerstattelige bidrag til beste for hele samfunnet.

At kristne fellesskap må vitne om Kristi nærvær ved å tjene dem som lider i de misjonsområder der det er størst behov for kamp mot sykdommer.

Er det noen snille barn her?

En helgen som vi feirer i Kirken i adventstiden, er St. Nikolas, og i veldig mange katolske land markeres dette som en barnas dag. Det eneste vi med sikkerhet vet om ham, er at han var biskop i den lilleasiatiske havnebyen Myra på 300-tallet, men i folketradisjonen knytter det seg mange legender til ham. En av dem er om to tyver:

St. Nikolas og de to tyvene

Giuseppe og Alfredo var to tyver i Italia for lenge siden. De hadde slått seg sammen for å stjele, istedenfor å arbeide. Overfor seg selv pleide de å argumentere med at fordi de var vokst opp som fattige, så var det nå deres tur til å skumme fløten. St. Nikolas møtte de to og gav dem en lekse for livet. Han tok dem med på en vandring der han viste dem konsekvensene av deres dårlige gjerninger. Det første bildet Nikolas malte opp for dem, var av gjeterhytten de hadde besøkt noen dager i forveien. Mens gjeteren var ute

Foto: katolsk.no

Med virkning fra 1. september i år er **Olav Verpe** (23) ansatt som menighetsmedarbeider i St. Olav domkirke-menighet i Oslo (60 % stilling).

Han har kontortid tirsdag, torsdag og fredag. Olav Verpe er fra før kateket i menigheten og har lang erfaring med ungdomsarbeid i Groruddalen. Mange yngre katolikker kjenner ham som vokalisten i bandet *Wild Water*.

KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (7. november 2010)

Maria Elizabeth Fongen er fra 1. oktober 2010 innvilget to års permisjon fra sin stilling som leder for Oslo katolske bispedømmes Familiesenter, da familien for en periode har flyttet til Qatar i forbindelse med ektemannens jobb. Fongen har ledet Familiesenterets arbeid siden juni 2002.

KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (20. oktober 2010)

Foto: katolsk.no

Fra 1. oktober 2010 er **Anne Pernille Stamnestrø** ansatt i 60 % stilling som saksbehandler ved biskopens kontor i Oslo katolske bispedømme.

Anne Pernille Stamnestrø er født 14. januar 1952 i Alta. Hun er utdannet lærer og har lang erfaring fra forlagsvirksomhet, både med korrektur og språkvask samt som forlagsredaktør.

KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (2. november 2010)

P. Marek Zur, er med virkning fra 1. oktober 2010 utnevnt til spiritual ved bispedømmet Zamosc-Lubaczów's presteseminar i Lublin i Polen. P. Zur har tjenestegjort i Midt-Norge siden høsten 2006, den siste tiden som kapellan i St. Olav domkirke-menighet i Trondheim. Han forlot stiftet og Norge ultimo september.

KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (2. november 2010)

Foto: wikipedia

Søstrene i Tautra Mariakloster melder om løfteavleggelse med historisk sus. For første gang siden reformasjonen har en cisterciensnonne avlagt løfter i Norge. Det skjedde 1. november da nederlandske sr. «**Christy**» (sr. **Maria Elisabeth Anthonia Christina van Opzeeland**) avla sine første løfter i klosteret. På www.tautra.no kan man se flere bilder fra begivenheten samt lese Moder Rosemarys kapitteltale for dagen.

KI – Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (7. november 2010)

Camilla Cselenyi, medarbeider ved Kateketisk Senter, går ut i permisjon fra sin stilling ved Oslo katolske bispedømme per 1. desember 2010, og er tilbake i full stilling fra og med 1. juni 2011. I permisjonstiden skal hun jobbe med annet barne- og ungdomsarbeid.

St. Olav

På sitt møte siste helg i oktober valgte det nye pastoralrådet i Oslo katolske bispedømme sitt arbeidsutvalg. Presterepresentanter ble valgt separat. I det nye AU sitter **Andreas Christiansen** (Bergen), **Egil Olaussen** (Drammen), **Nikoline Myklevik** (Lillehammer) og **Helge Gudheim** (Valdres) samt p. **Ragnar Leer Salvesen** (med vara p. **Paulus Pham Huu Y**). AU konstituerer seg og velger leder og nestleder 8. desember.

St. Olav

St. Elisabethsøstrene melder st sr. **Blanka Dawidowska** fra 10. november tilhører søstrenes kommunitet i Hammerfest. Hun kommer fra kommuniteten på Nordstrand i Oslo, før det var hun elleve år i Tromsø.

St. Olav

Fra biskop Berislav Grgic' kalender*

- 3–8/12 I Roma
- 24/12 Midnattsmesse, Vår Frue kirke
- 25/12 Juledagsmesse Vår Frue kirke
- 26/12 Høymesse i Karmel
- 3–5/1 Stockholm, møte med nuntius
- 25–31/1 I Oslo
- 1–5/2 Den nordiske bispekonferanse, Israel
- 5–7/2 Valfart, Det hellige land

*Å jour per 16/11

Fra biskop Bernt Eidsvigs kalender*

- 7/12 Innlegg om Kirken og migrasjon, Norges Kristne Råd
- 8/12 Arbeidsutvalget, PRO
- 8/12 Pontifikalmesse Marias uplettede unnfangelse, St. Olav
- 10/12 Nobels Fredspris
- 11/12 Festmesse på Stabekk
- 21/12 Finansutvalget OKB
- 3–5/1 Bispekonferansens permanente råd
- 23–24/1 Visitas Stabekk
- 24/1 Presteråd og prestemiddag
- 26/1 Konsultorkollegiet
- 31/1–7/2 Den nordiske bispekonferanse, Israel
- 9/1 Konsultorkollegiet
- 11/2 Visitas vietnamesisk pastoralsenter, Oslo
- 12–3/2 Innlegg kurs ekklesiologi i nordisk kontekst, Göteborg
- 15/2 Besøk Mariahuset, Oslo, med biskop Kvarme

*Å jour per 16/11

Siden sist St. Olav er det blitt avholdt valg på eller konstituering av flere menighetsråd. Navnene er offentliggjort på katolsk.no

In Memoriam

p. João Olav Lima

Født: Teresina, Brasil,
9. januar 1947
Død: Asker, 17. oktober 2010
Begravet: Vestre Gravlund
28. oktober 2010

Jeg vil skrive om p. João Olav Lima i forbindelse med hans bortgang. Jeg begynner med et avsnitt fra Det gamle testamentet, fra Forkynnerens bok 3,1–2: Alt har sin faste tid, alt som skjer under himmelen, har sin tid, en tid til å fødes, en tid til å dø, en tid til å plante, en tid til å rykke opp. Han er en av de få prester som har arbeidet under tre biskoper i vårt bispedømme, nemlig biskop John Willem N. Gran, biskop Gerhard Schwenzer og biskop Bernt I. Eidsvig.

Da han kom hit til landet i 1979, var hans første ønske å få et nytt navn i tillegg, og som mellomnavn valgte han Olav.

Han har gått fra oss litt tidlig. En mynt har to sider. Det er trist at han er borte fra oss, men på den andre siden er det Guds vilje å ikke tillate ham å oppleve mer smerter på grunn av sykdom. For noen år siden var han innblandet i en alvorlig bilulykke på ferie i Brasil. Etter ulykken ble hans helse stadig verre. Vi har alle våre svakheter og feil, selvsagt også p. Lima. Han ble innlagt på sykehus meget ofte på grunn av sin sykdom.

Han var en person som kunne snakke og forstå mange forskjellige språk. Når jeg sammenligner ham med meg på det området, er jeg ingenting. Han var en meget ivrig leser. Han var

glad både i bøker og ordbøker. Senest like før han døde hadde han bestilt ordbøker for flere andre språk. Han leste mye og visste hva som foregikk rundt i verden, og hva som skjedde i Kirken. Han hadde sine kanaler for å få nyheter. Han visste om alle bispedømmer i verden, og ikke minst visste han navnet på de fleste kardinaler og biskoper. Han hadde en fantastisk hukommelse – som en elefant. Selv vet jeg bare om bispedømmer på Sri Lanka.

P. Lima feiret messer på mange språk så lenge hans helse tillot det. Hans vennekrets ble begrenset. Han var ensom, men ønsket allikevel å ha et fellesskap. Han hadde noen trofaste venner som han visste han alltid kunne henvende seg til. Jeg har besøkt ham flere ganger på sykehuset og ga ham kommunion. Jeg er takknemlig for det gode vennskapet vi hadde.

Jeg lyser fred over p. Limas minne.

P. Iru Pethurupillai

* * *

Fra biskop Eidsvigs preken ved p. João Olav Limas begravelse

Kjære fru Anadelia Oliveira de Lima (søster); herr ministerråd Paulo Guimarães, som representerer republikken Brasils ambassadører i Norge; kjære pastor Limas kolleger og venner.

Pastor João Olav Lima ble født i Teresina i Brasil den 9. januar 1947. Han døde av hjertesvikt i Asker natt til den 17. oktober, 63 år gammel, etter lengre tids sykdom, og allikevel uventet. Han hadde samme dag hatt besøk av pastor Sigurd Markussen. De to førte en hjertelig og åndelig samtale. Siste gang jeg snakket med ham på telefonen, et par uker tidligere, var han humoristisk og optimistisk. Jeg innser nu at han må ha vært meget sykere enn noen av oss forstod.

Hans søster forteller meg at pastor Lima var et uvanlig barn, pga. sin

fromhet. Som barn insisterte han på daglige messebesøk og deltakelse i andakter, med den følge at far og søstre måtte forsøke å bli like fromme. Han var en av ni søsken.

Ganske tidlig ble det klart at han ønsket å bli prest, og allerede 10 ½ år gammel begynte han i juniorseminaret, dvs. en internatskole i kirkelig regi som var grunnlagt for å fremme preste- og ordenscall. Filosofi og teologi studerte han i Spania, hvor han tilbragte hele 11 år. Senere virket han i Chile, hvor han i 1979 fikk hjelp fra den norske ambassade til å komme til Norge. Siden den tid har han vært bosatt her, og ble senere inkardinert som prest i OKB. Så lenge han var arbeidsfør, hadde han ansvar for den spanske- og portugisisktalende sjelesorg og var samtidig kapellan i domsognet.

Efter en meget alvorlig bilulykke i 1998 har hans helse vært svekket, og i de siste år har han ikke kunnet utføre vanlig prestedtjeneste, men har allikevel vært en avholdt sjelesørger for mange. Fru Anadelia Oliveira de Lima ber meg på familiens vegne å takke pastor Limas mange trofaste venner og hjelpere.

Budskapet om oppstandelsen fra de døde er Kirkens opprinnelige evangelium. Kristus er oppstått og har vist seg for Peter og apostlene. De kom i hu hva Herren hadde sagt, ikke bare om sin egen oppstandelse, men om vår. Derfor skriver Paulus: Vi skal ikke sørge som de som ikke eier noe håp, for vi vet at vi har en fremtid hos Gud. Kristus valgte å dele våre kår, inntil døden for oss, for at vi skal ha del i hans oppstandelse. Og enda tydeligere: Dersom Kristus ikke er oppstanden, da er vår tro intet. Men, nå er Kristus oppstanden!

Så takker vi i dag for pastor Joao Limas liv og gjerning. Vi ber Herren Kristus ta bort den synd og skyld som ennu måtte hefte ved ham, og føre ham til oppstandelsen og det evige liv.

Haiti—gi barna en sjanse

Av Anna Sunniva Vøllo

Haiti er det fattigste landet på den vestlige halvkule. 80 % av befolkningen lever under fattigdomsgrensen. Forventet levealder er 30 år.

I 1804 ble Haiti verdens første svarte republikk. Frem til i dag har politikk og styresett vært preget av et titalls diktatorer, statskupp og uroligheter. Både FN og USA har flere ganger vært blandet inn med militære styrker og blokader i forsøk på å kontrollere urolighetene.

Haitis beliggenhet i Det karibiske hav gjør det svært utsatt for naturkatastrofer. De siste 100 årene har det vært nærmere 50 tilfeller av ødeleggende katastrofer: Tropiske stormer, orkaner, flom og jordskjelv har rammet landet. I januar i år rystet et kraftig jordskjelv Haiti og førte til tap av nærmere en kvart million menneskeliv og over 1,5 millioner hjemløse. Ødeleggelsene var enorme.

Manglende skolegang

Haitis grunnlov skal sikre alle barn og unge fri skolegang, men dette praktiseres dessverre sjelden. Landet har en svært ung befolkning. 40 % er under 14 år, og etterspørselen etter utdanning er stor. Myndighetene har

En lege i en helseklinikk hjelper to pasienter.

ikke klart å følge opp denne etterspørselen, og det økte presset har ført til kraftig vekst i antallet privatskoler. I dag er ni av ti skoler private. Mange av disse krever skolepenger, beløpene tilsvarer ofte halvparten av en families årlige inntekt.

I den ekstreme fattigdommen blir dette ofte ikke en gang et alternativ å vurdere; skolegang må settes til side for å ha råd til mat og i det hele tatt kunne overleve. Mange unge må ut og arbeide for å hjelpe familien. Av de 67 % som begynner på skolen, er det under en tredjedel som fullfører barneskolen. De ytterst få haitianere som fullfører høyere utdanning, emigrerer ofte til USA ettersom de ikke kan regne med å få noen inntekt hvis de blir igjen. Rundt halvparten av Haitis befolkning regnes som analfabeter.

Katolske skoler

Siden begynnelsen av 1900-tallet har Den katolske kirke på Haiti etablert og drevet skoler gjennom menighetene i de fleste bispedømmer, blant annet i Gonaïves. Det finnes i dag rundt 600 slike skoler, noen med undervisning opptil 9. klasse. Skolene er godkjent av myndighetene og følger nasjonale retningslinjer for pensum og lignende. De er også åpne for ikke-katolikker. De fleste av disse skolene ligger i de fattigste og mest utsatte områdene av landet. Grunnet familiers dårlige økonomi finansieres de utelukkende av Kirken, noe som gjør dem ekstra sårbare.

AA-prosjektet

Adventsaksjonen er et samarbeid mellom Caritas og Norges Unge Katolikker (NUK). Årets adventsaksjon støtter et skoleprosjekt i bispedømmet Gonaïves. Gonaïves ligger nord på Haiti, et stykke fra hovedstaden Port-au-Prince, og ble ikke så sterkt rammet av jordskjelvet. Området har derimot blitt rammet av kraftige orkaner de siste årene. Disse har, i tillegg til høye dødstall, ført til store ødeleggelser på blant annet skolebygninger. Byggestandarder er fraværende på Haiti, de fleste bygninger er svært sårbare for slike påkjenninger.

Prosjektet ble startet opp i juli 2009 og har 35 menighetsbaserte skoler i Gonaïves som målgruppe. Caritas

Norge og Caritas Sveits er engasjerte som samarbeidspartnere til Caritas Haiti og bispedømmets utdanningskontor (*Bureau Diocésains d'Education, BDE*).

En skole er allerede rehabilitert med nye klasserom og nytt utstyr, en annen står for tur. Mange skoler mangler helt grunnleggende utstyr som tavler, pulter og toaletter. Det samme gjør et opplæringscenter for lærere.

Videreutdanning for lærere er en viktig del av prosjektet. Mange av Haitis lærere har aldri fått noen formell utdanning, noe som påvirker kvaliteten på utdanningen. BDE vil arrangere opplæring i form av to-dagers økter, seks ganger i året. Her vil det bli lagt vekt på bedret pedagogisk utdanning. Man vil også arbeide for en endret mentalitet når det gjelder verbal, fysisk og seksuell mishandling overfor elever, som dessverre er en del av hverdagen.

BDEs kontorbygg er av de som har blitt ødelagt, og rehabilitering av dette er avgjørende for at organisasjonen skal kunne utføre sitt arbeid så effektivt som mulig. Prosjektet bidrar til å kunne lønne 12 ansatte, samt innkjøp av en PC.

Samtidig tas det sikte på å etablere skolekomiteer ved hver skole. Skolekomiteene skal bestå av foreldre, lærere, representanter fra elevene og samfunnsledere. Deres ansvar vil være å integrere skolene i lokalsamfunnet, engasjere seg i saker som angår deres skole, samt sikre foreldrenes innsyn i sine barns skolegang.

Det mest konkrete av de planlagte tiltakene er utdelingen av «teaching kit» til 5000 elever ved bispedømmets skoler. Disse består av skrivebøker, blyanter, kulepenn, blyantspissere og en skolesekk.

Dessuten vil de 3000 fattigste elevene som er hardest rammet av naturkatastrofene motta et skolestipend. Disse skal sikre at barn ikke må jobbe for å forsørge familien. Stipendene skal distribueres av sogneprestene.

Man tar sikte på at prosjektet gjennomføres ut 2011.

Advents-aksjonshelg

Av Anna Sunniva Vøllo

Med 45 deltakere og et lederteam på 10 ble NUKs årlige adventsaksjonshelg avviklet 5.–7. november på Mariaholm. Helgen arrangeres for å gi engasjerte lokallagsungdom fra konfirmasjonsalder og oppover en innføring i adventsaksjonen, slik at de skal kunne videreformidle årets tema og arrangere aksjon i sin menighet.

Deltakere fra 15 menigheter, fra St. Eystein i nord til St. Ansgar i sør, kom sammen for å lære og dele sine erfaringer.

Darya Rekdal og Peter Risholm, begge ansatt i Caritas Norge, delte sine kunnskaper gjennom foredrag om årets prosjekt på Haiti og om årets tema: utdanning, og Kirkens sosiallære i forhold til det. Tre rulleringsforedrag på til sammen en time ga raske og konkrete innføringer i organisasjonen Caritas, Haitis historie og det å være ung katolikk i dagens Norge.

Formidling og kreativitet

Å bringe adventsaksjonen ut til mennesker rundt oss er noe av det mest konkrete vi gjør i vårt aksjonsarbeid. Derfor dreide et av helgens store gruppearbeid seg om formidling. Hvordan formidler vi adventsaksjonen til vårt lokallag og vår menighet? Hvordan bør vi legge frem adventsaksjonen for mennesker som aldri har hørt om den, NUK eller Caritas? Hvilke utfordringer kan vi møte på? Hvordan kan vi synliggjøre adventsaksjonen i vårt samfunn?

De ulike gruppene tok for seg forskjellige problemstillinger. En av gruppene diskuterte hvordan man kan involvere pressen og skrive en pressemelding, mens en annen snakket om hvordan små barn kan involveres i adventsaksjonen.

I neste gruppearbeid ble sjablongkort, filtengler og adventsaksjonslys, ting som kan selges til inntekt for adventsaksjonen, laget. Et skuespill om årets tema og tre fem meter lange bannere til å henge opp på stand i byen var også resultater av deltakernes kreativitet.

I rebusløpet «en skoledag på Haiti» måtte gruppene gjennom utendørs diktat i mørket, modellbygging av skole under vanskelige værforhold og utfordringer fulle av mel og vann for å få mat.

En skolepult kan være så mangt.

Fine rammer

Sakramentsandakt, messe med adventsaksjonsforbønner, nydelig musikk og gode preker fra p. Frode Eikenes satt fine rammer rundt helgen. Dyktige kokker sørget for utsøkt mat hele helgen, toppet med servering av en treretters middag lørdag kveld.

Selv om programmet var fullpakket og pausene få, var det en sosial helg med tid til å treffe nye og gamle venner. Fredag kveld gikk med til leker og underholdning, og lørdag ble filmen «Miraklet i Lourdes» vist på storskjerm.

Takk til alle flotte deltakere og ledere for en inspirerende helg! Vi har mye å være stolte av i vårt katolske Norge med så mange engasjerte ungdommer.

Støtt Adventsaksjonen

via konto 3000 16 91410

Les mer om årets prosjekt og adventsaksjonen på www.adventsaksjonen.no

Caritas Norge takker alle sine givere gjennom året

I år har Caritas mottatt over fem millioner kroner av sine støttespillere i Norge. Dette er en milepæl og en tillitserklæring til det arbeidet vi gjør på vegne av de norske katolske menighetene for å hjelpe de nødlidende ute i verden. I Pakistan har over en halv million mennesker fått hjelp av Caritas. De har mottatt telt, byggematerialer til hus, hygieneartikler, mat og kjøkkenredskap. Nesten 10.000 pasienter har blitt behandlet i medisinske klinikker drevet av Caritas. Til alle våre givere: **Tusen takk skal dere ha!**

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

Klostertanker

Sr. T. Hosanna av Jesusbarnet OCD – tilhører Karmel kloster i Tromsø

Se, her kommer jeg

«Kristus [sier] ved sitt komme til verden: Slaktoffer og gaveoffer ville du ikke ha, men et legeme formet du for meg (...) Da sa jeg: Se, her kommer jeg for å gjøre din vilje, Gud.» (Hebr 10,5.7)

Disse ord er kanskje ikke de første man tenker på når man sier «jul». Har ordenskallet noen nøkkel å tilby?

Absolutt alt i Jesu jordiske liv, fra krybben til korset, var en uavbrutt realisering av denne erklæringen. For den som er kalt til Kristi etterfølgelse i ordenslivet, har dette en relevans det er umulig å overse. Lydighet mot Guds vilje er ment som en rettesnor i hele vårt liv – både på det åndelige plan og i dagliglivets detaljer.

Lydighet og avhengighet i en eller annen form er ikke noe fjernt fra den allmenne menneskelige erfaring. Det være seg både regler og lover som styrer samfunnslivet eller dem man omgås med i ulike sammenhenger. Lydigheten i ordenslivet har i en viss grad betydning også på dette ytre plan. Klostrene må fungere, saker og oppgaver må koordineres, en kollektiv misjon må utføres. Men lydighetens mening og verdi i alle dens synlige og usynlige aspekter ligger kun på det overnaturlige plan.

Lydigheten, ett av de tre ordensløftene – snublesteiner for dagens mentalitet – bygger på troens nåde og berører det mest intime i mennesket – dets vilje. Der skjer offeret som Hebreerbrevet refererer til – kjærlighetens «brennoffer», dvs. en livslang rekke av

frie valg til i alt å foretrekke Guds ønsker og planer fremfor sine egne. Det er som å si: «Du er mitt alt, gjør med meg hva du vil, jeg skal nekte deg intet.» Slik vinner man en frihet og glede man ikke visste eksisterte. I «Åndelig sang» forklarer Johannes av Korset det slik: «Liksom [sjelens] forstand da skal være Guds forstand og dens vilje Guds vilje, så skal dens kjærlighet være Guds kjærlighet. Imidlertid blir ikke sjelens vilje tilintetgjort der, men den blir så fast forent med kraften i Guds vilje (...), at den elsker ham like sterkt og fullkomment som han elsker sjelen, for begge viljene er så forent at det bare finnes en eneste vilje og en eneste kjærlighet, og det er Guds.»

Problemet underveis er at vår vilje er skadet av arvesynden. Den må frigjøres fra egne lyster og begjær samt alle uordnede tilbøyeligheter som kommer under fellesbegrepet «egenvilje». I «Fullkommenhetens vei» lærer Teresa av Jesus sine åndelige døtre: «La oss øve oss i å fornekte vår egen vilje i alle ting (...) Uten å forstå hvordan det er gått til, vil vi en dag nå fram til bergets topp, til den fullkomne kjærlighet» Klosterlivet, særlig takket være lydighetsløftet, gir oss en privilegert anledning til nettopp den slags åndelig anstrengelse i samarbeid med Guds rensende nåde.

Men lydigheten er mye mer enn en «øvelse». I troens ånd lar vi oss lede av Guds representanter på jorden, i samsvar med hans plan for oss. Menneskets vilje kan ikke betraktes som identisk med Guds vilje, og Kirken setter klare grenser for overordnede myndighet, men innenfor disse rammer kan man trygt stole på Kristi man-

dat til Kirkens ledere: «Den som hører dere, hører meg, og den som forkaster dere, forkaster meg» (Luk 10,16).

Her berører vi noe av Inkarnasjonens mysterium. Guds Sønn gav av kjærlighet til oss «avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse (...) fornedret seg selv og ble lydige til døden.» (Fil 2,7-8). Gjennom Kirkens mysterium er dette like aktuelt den dag i dag som det var i stallen i Betlehem. Vi må derfor bøye oss i ydmykhet, stige ned, der han i sin guddommelige ydmykhet åpenbarer sin frelsende vilje for oss i det menneskelige, det ufullkomne, det feilbare, «det som ingenting er» (1Kor 1,28)...

Da gjenspeiler vi stadig mer Jesu egen holdning ved Inkarnasjonen. Da blir Faderens vilje virkelig vårt daglige brød, idet vi ber med den hellige Teresa: «Din er jeg, til deg jeg fødtes; hva er din vilje med meg?»

ST. OLAV

Vi takker!

Per 15. november er det kommet inn kroner 123 222,- til St. Olav, inkludert gaver via skattefradragssystemet og givertjenesten på nett.